

erdélyi riport

H E T I H Í R M A G A Z I N
XIII. ÉVF. 34. (538) 2014. SZEPTEMBER 5.

Ha ló nincs, megint
van Forगतag | RIPORT

Választások
Belgisztánban | HÁTTÉR

Király András államtitkár,
Nagy József történész,
Galajda Zoltán szívsebész

| INTERJÚ

Színházteremtők Nagykárolyban

Társulattá érő fesztivál

70. ÉVAD

Tompa Miklós Társulat

ÉVAD- ÉS BÉRLETAJÁNLAT

2014-2015

www.nemzetisinhaz.ro

MINISTERUL CULTURII
TEATRUL NATIONAL TARGU-MURES
Compania Tompa Miklos
KULTURÁLIS MINISZTERIUM
Marosvásárhelyi Nemzeti Színház
Tompa Miklós Társulat

NAGYTERMI
ELŐADÁSOK

W. Shakespeare:

SZEGET SZEGGEL

Rendező: Tadeusz Bradecki | *színmű*

Molnár Ferenc:

A PÁL UTCAI FIÚK

Rendező: Vidovszky György
Deres Péter és Vidovszky György előtársa

Bakonyi Károly - Szirmai Albert - Gábor Andor:

MÁGNÁS MISKA

Rendező: Harsányi Zsolt | *operett*

Alfred Jarry:

ÜBÜ KIRÁLY

Rendező: Sorin Militaru | *szatíra*

KISTERMI
ELŐADÁSOK

Albert Camus:

CALIGULA

Rendező: Tufan Imamutdinov | *dráma*

F. M. Dosztojevszkij - Richard Crane:

KARAMAZOV TESTVÉREK

Rendező: Albu István | *dráma*

Molière:

TARTUFFE

Rendező: Keresztes Attila | *színmű*

Radu Afrim:

MEGLEPETÉS ELŐADÁS 2.

VENDÉGELOADÁSOK:

Teatr Śląski, Katowice (Lengyelország): ELLING, rendező: Michał Wawrzecki | CINEMA, rendező: Beppe Navello | Kolozsvári Magyar Opera: W. A. Mozart: FIGARÓ HAZASSÁGA, vígopera négy felvonásban, rendező: Novák Péter | Szegedi Kortárs Balett: TAVASZI ALDOZAT, balett, koreográfus: Juronics Tamás | Miskolci Balett: PÁROS/PÁRATLAN, játék a szerelemtől W. Shakespeare Szentivánéji álom című műve alapján, rendező-koreográfus: Kozma Attila |

TOVÁBBI SZÍNHÁZI ESEMÉNYEK: felolvasó színházi előadások, jeles napok, évfordulók alkalmából szervezett rendezvények

TOVÁBBRA IS MŰSORON: G.B. Shaw – A.J. Lerner – F. Loewe: MY FAIR LADY, rendező: Harsányi Zsolt | William Shakespeare: A MAKRANCOS HÖLGY AVAGY A HÁRPIA MEGZABOLÁZÁSA, rendező: Sorin Militaru | Carl Orff: CARMINA BURANA, rendező: Gigi Căciuleanu | Székely Csaba: HOGYNE, DRÁGÁM!, rendező: Sebestyén Ábá | Pierre Beaumarchais: FIGARÓ, rendező: Keresztes Attila | Alekszandr Szuhojov-Kobilin: TARELKIN HALÁLA, rendező: Tufan Imamutdinov | Varró Dániel – Presser Gábor: TÚL A MASZAT-HEGYEN, rendező: Keresztes Attila | Székely Csaba: BÁNYAVAKSÁG, rendező: Sebestyén Ábá | Székely Csaba: BÁNYAVIRÁG, rendező: Sebestyén Ábá | Euripidész nyomán írta Székely Csaba: ALKESZTISZ, rendező: Sorin Militaru | Alekszandr Nyikolajevics Osztrovszkij: ERDŐ, rendező: Harsányi Zsolt | AZ ORDOG PRÓBÁJA, rendező: Radu Afrim | TwiLike, lájkonyat. Vámpírajáték vagy amit akartok, rendező: Balogh Attila |

BÉRLETEINK:

Mecénás, Bemutató, Kistermi, Nagytermi és Szabadbérletek | kedvezményes bérletek nyugdíjasoknak, pedagógusoknak, egyetemistáknak és diákoknak!

ONLINE BÉRLETVÁLTÁS ÉS BÉRLETÚJÍTÁS: 2014. augusztus 20-tól a www.biletmaster.ro honlapon. Jegyeket és bérleteket 2014. augusztus 26-tól lehet váltani a Kultúrpalota Jegyirodájában (hétfőtől péntekig 12:00-tól 17:30-ig, tel. 0372 758 230). A színház a műsorváltoztatás jogát fenntartja! www.nemzetisinhaz.ro • www.facebook.com/tompamiklos

tartalom

HETI MÉRLEG

4–6 A hét hírei

Szűcs László: Új ember, új helyzetben

AKTUÁLIS

7–8 Cseke Péter Tamás:
Pártváltás kormányzati
segédlettel

INTERJÚ

9–10 Cseke Péter Tamás:
A rendszer merev,
a változások lassúak –
Király András oktatásügyi
államtitkár

RIPORT

11–13 Parászka Boróka:
Ha ló nincs, megint van
Forgatag

JELENSÉG

14–16 Tasnádi-Sáhy Péter:
Színházteremtők Károlyban
– társulattá érő fesztivál

INTERJÚ

18–19 Kustán Magyar
Attila: A háború emlékezete
– székelyföldi mítoszaink.
Beszélgetés Nagy József
történésszel

HÁTTÉR

20–21 Szilágyi Aladár:
Választások Belgisztánban

INTERJÚ

22–23 Sike Lajos: Aki
szíven találta Szamárnémetit
– Dr. Galajda Zoltán
szívsebész

JELENSÉG

24–25 Fried Noémi Lujza:
A szabadság színes Szigete

TÉKA

26 Parászka Boróka:
Matricák irodalma –
Mán-Várhegyi Réka:
Boldogtalanság az Auróra-
telepen című kötetéről

CÍMLAPFOTÓ: TASNÁDI-SÁHY PÉTER

ERDÉLYI RIPORT –
KÖZÉLETI ÉS KULTURÁLIS HETILAP
XIII. ÉVF. 34. (538.) SZÁM

FŐSZERKESZTŐ: SZÜCS LÁSZLÓ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: MARKÓ BÉLA
(ELNÖK), TIBORI SZABÓ ZOLTÁN,
GÁLFALVI ZSOLT, VISKY ANDRÁS,
JAKOBOVITS MIKLÓS (1936-2012)

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: STANIK ISTVÁN

KINDE ANNAMÁRIA (1956-2014)

SZERKESZTŐK: CSEKE PÉTER TAMÁS,
KUSTÁN MAGYARI ATTILA,
PARÁSZKA BORÓKA, SIMON JUDIT,
SZILÁGYI ALADÁR, TASNÁDI-SÁHY PÉTER

MŰSZAKI SZERKESZTŐK:

BÁLINT ALÍZ, BENKŐ J. ZOLTÁN

SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR: FODOR JUDIT

ÁLLANDÓ MUNKATÁRSÁK:

GÁL MÁRIA, HORVÁTH ANDOR, KÖRÖSSI
P. JÓZSEF, SIKE LAJOS, SZÉKEDI FERENC,
SZÉKELY ERVIN, ZSEHRÁNSZKY ISTVÁN,
VARGA MELINDA, TAMÁS PÁL
DESIGN: MIHÁLY LÁSZLÓA KÓS KÁROLY AKADÉMIA ALAPÍTVÁNY
MEGBÍZÁSÁBÓL KIADJA

A RIPORT KIADÓ KFT., NAGYVÁRAD.

FELELŐS KIADÓ: SIMON JUDIT

ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: BÉRES ATTILA

ADMINISZTRÁCIÓ: POZMAN ERIKA,
DUNSOARA BRIGITTA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

410161 NAGYVÁRAD (ORADEA),
MAGNOLIEI U. 29.

TELEFON/FAX: +40/259/419-924

E-MAIL: RIPORTKIADO@GMAIL.COM

ELŐFIZETÉSI DÍJSZABÁSAINK: 3 HÓNAPRA
30 LEJ, 6 HÓNAPRA 50 LEJ, EGY ÉVRE 90 LEJ.

MAGYARORSZÁGI ELŐFIZETÉSI DÍJAK:

3 HÓNAPRA 5.000 FORINT, 6 HÓNAPRA
8.500 FORINT, EGY ÉVRE 15.000 FORINT.

BANKSZÁMLASZÁM:

RON: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO57 BTRL 0050 1202 5360 21XX;

HUF: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO30 BTRL 0051 2202 5360 21XX –

SWIFT: BTRLRO22.

KÉSZÜLT A NAGYVÁRADAI

EUROPRINT NYOMDÁBAN.

FELELŐS VEZETŐ: DERZSI ÁKOS

ISSN 1583-3402

röviden

■ **Bevonná a kormányba a Călin-Popescu Tăriceanu szenátusi elnök vezette Reformista Liberális Párt (PLR) politikusa** is a miniszterelnök. Victor Ponta szerint államtitkári, de akár miniszteri posztokat is kaphatnak a kabinetben a PLR politikusai. Arról nem nyilatkozott, hogy konzultált-e erről a jelenlegi koalíciós partner RMDSZ-szel. Korábban Victor Ponta pártja a populista Dan Diaconescu Néppárttal is együttműködési megállapodást kötött, amelynek értelmében a PPDD államtitkári tisztségekhöz jutott.

■ **A Kanadai Királyi Légierő befejezte feladatait Romániában, az aranyosgyéresi repülőtérén megtörtént a zászlólevonás.** Az egység április 29-én érkezett Erdélybe, s szeptembertől decemberig ők felelnek majd a balti államok légtérvédelméért. A kanadaiak összesen hat CF-18 Hornettel vannak jelen, ezek mellett pedig parancsnoki, irányítói, felderítő, légtér-gazdálkodási és műszaki alegységek, illetve műveleti és logisztikai támogatás is kíséri a repülőgépeket. Mindez 200 katonát jelent a különböző otthoni egységek részéről.

■ **Mégsem indul az őszi államfőválasztáson Cristian Diaconescu.** A politikus Elena Udreával közösen tartott sajtótájékoztatóján jelentette be, hogy inkább a Népi Mozgalom Pártjának (PMP) jelöltjét támogatja. Eredetileg Diaconescu volt a PMP jelöltje. Függetlenként való indulását akkor jelentette be, amikor már körvonalazódott, hogy a párt inkább Elena Udreát indítaná a választáson. Ez végül bekövetkezett, a PMP jelöltje Udrea lett.

Részleges invázió Ukrajnában

Az Egyesült Államok hazugsággal vádolta Moszkvát az ENSZ Biztonsági Tanácsának az ukrajnai helyzet súlyosbodása miatt összehívott rendkívüli ülésén. A BT néhány órával azt követően ült össze, hogy Petro Porosenko elnök bejelentése szerint Oroszország betört Ukrajnába. Az ukrán államfő állítását a NATO légi felvételekkel bizonyította.

Barack Obama amerikai elnök és Angela Merkel német kancellár telefonbeszélgetésükben egyetértett abban, hogy Oroszország felelős a kelet-ukrajnai erőszakért. Ezt az amerikai elnök közölte a Fehér Házban tartott sajtótájékoztatóján.

Traian Băsescu államfő értékelése szerint túlzás orosz invázióról beszélni Kelet-Ukrajnában. „Románia álláspontja szerint Oroszország nem támatta meg Ukrajnát. Az invázió nagy katonai egységek és a légierő bevetését jelentené” – egy sajtónyilatkozatában az államfő. Băsescu leszögezte: Oroszország kétségtelenül beavatkozott az ukrán haderő és a szakadárk közötti katonai konfliktusba az utóbbiak jelentős támogatásával, és kétségbevonhatatlan az orosz katonai jelenlét Ukrajna területén.

Egy név nélkül nyilatkozó magas rangú NATO-tisztviselő megerősítette Porosenkonak azt a korábbi bejelentését, miszerint elkezdődött az orosz invázió. Ezer fölé tehető az Ukrajna területén bevetett orosz katonák száma – közölte újságírókkal.

Moszkva tagadja a katonai mozgásokat, bár jelezte: nem tűri el az Ukrajna többségében oroszok lakta keleti részén zajló felkelés leverését.

A részleges invázió azután történt, hogy a minszki

találkozó résztvevői elfogadták a béketervet a kelet-ukrajnai konfliktus megoldásáról. Petro Porosenko ukrán elnök négyszemközt is egyeztetett két órán át Vlagyimir Putyinnal. Utóbbi úgy nyilatkozott: Porosenkóval egyetértettek abban, hogy azonnal véget kell vetni a vérontásnak, és el kell kezdeni a konfliktus politikai megoldását. Hozzátette azonban, hogy a tűzszünet megvalósításáról nem tárgyalt az ukrán elnökkel, mert állítása szerint Oroszország nem része a konfliktusnak. Később az orosz elnök már arra tett célzásokat, hogy fontolóra kell venni a térség önálló államiségét.

Románia, mint biztonságexportőr

Románia célja a NATO keleti szárnyának megerősítése és a jelentős NATO-jelenlét az országban – közölte Victor Ponta miniszterelnök a román nagykövetek éves értekezletén, Bukarestben. Ponta szerint Romániának „biztonságexportőrré” kell válnia a térségben, Moldovának, Ukrajnának és Grúziának a nemzetközi jog és a politikai és alkotmányos kapcsolatok alapján támogatást kell nyújtani a biztonságuk érdekében.

Titus Corlăţean külügy-miniszter a rendezvényen kifejtette: Románia diplomáciai prioritásai a stratégiai

partnerekkel, különösen az Egyesült Államokkal fennálló stratégiai partnerség mélyítése, a Moldovával fennálló kapcsolatok kiemelt jellege, valamint a schengeni csatlakozás.

Az Egyesült Államokkal mind katonai, mind gazdasági téren el kívánják mélyíteni az együttműködést, és a külügyminiszter úgy értékelte, hogy Románia pozíciói egyre jobbak az amerikai vízumkényszer eltörléséről szóló tárgyalásokon.

A rendezvényen részt vett Catherine Ashton, az EU leköszönő külügyi főképviselője, aki Victor Pontával is tárgyalt.

Régi-új Valls-kormány Párizsban

Manuel Valls miniszterelnök benyújtotta a francia kormány lemondását Francois Hollande államfőnek, felkérte Vallsot arra, hogy alakítson új kormányt. Az átalakítás hátterében az állhat, hogy Benoit Hamon oktatási és Arnaud Montebourg gazdasági miniszter a kormány által elfogadott

megszorító intézkedéseket bírálta, és arra szólított fel, hogy a Németország által szorgalmazott költségvetési fegyelem helyett inkább a fogyasztást és a beruházásokat támogassák.

A távozó kormány mindössze öt hónapja alakult, az ezt megelőző, Jean-Marc Ayrault vezette kabinetet márciusban mondatták le, miután a szocialisták katasztrofálisan leszerepeltek a helyhatósági választásokon.

Az új kabinetben a 36 éves Emmanuel Macron veszi át a gazdasági tárcát, aki nem tagja a Szocialista Pártnak, kinevezése a kormányzat centrista vonalát és liberális gazdaságpolitikáját erősíti. Az oktatási tárcát Najat Vallaud-Belkacem eddigi nőjogi, ifjúsági és sportminiszter veszi át, a kulturális miniszter Fleur Pellerin korábbi külkereskedelmi államtitkár lesz.

Tiltással védik a fuvarozókat

Elfogadta a kormány az autóstoppolást betiltó törvénytervezetet, mely a személyszállítást szabályozó 2003-as törvényt módosítja, és egyetlen cikkelyből áll. E szerint büntetendők azok a járművezetők, akik az önkormányzatok által kibocsátott engedély nélkül szállítanak utasokat. 1000 és 5000 lej közötti bírságot kell fizetnie annak, akik stopposokat vesz fel.

A jogszabály a feketefuvarozásnak próbál gátat szabni. Indoklása szerint az engedély nélküli utasszállítás súlyosan károsítja a közszállítási cégeket, és az államkasszáját is negatívan érinti, mivel a stopposok által fizetett összegek után a sofőrök nem fizetnek adót.

A tervezetet egyszer már közvitára bocsátotta a

szállításiügyi minisztérium. Akkor a legfőbb ellenvetés az volt: nehéz bizonyítani, hogy a sofőr pénzt fogadott el az utastól. A jogszabály gyakorlatba ültetését a közlekedési rendőrség vezetője is ellenezte. Egyébként az Európai Unió egyetlen tagállamában sem tilos a stoppolás, a korlátozás csak az autópályákra érvényes.

Tartós tűzszünet Gázában

Mahmúd Abbász palesztin elnök, a két fél között közvetítő Egyiptom, valamint az izraeli média is megerősítette, hogy a Gázai övezetben harcoló feleknek sikerült hosszú távú tűzszüneti megállapodást kötniük. Korábban a Gázát uraló Hamász szóvivője azt mondta, hogy a felek határozatlan idejű tűzszünetet kötöttek. Az egyiptomi közvetítéssel létrejött egyezség értelmében Izrael lazítani fog Gáza blokádján, és be fogja engedni a segélyszállítmányokat és az újjáépítéshez szükséges anyagokat a területre.

A gázaiak a levegőbe leadott lövésekkel, tűzijátékkal, utcai felvonulásokkal ünnepelték a tűzszünet életbe lépését.

Száameh Sukri egyiptomi külügyminiszter szerint Egyiptom végleges tűzszüneti megállapodásra szólította fel a szembenálló feleket. A

vezércikk

SZÚCS LÁSZLÓ Új ember, új helyzetben

Békés viszonyok között mennyire más hangsúlyokkal szólna ez a hír: Donald Tusk lengyel miniszterelnök személyében először választottak kelet-közép-európai politikust az Európa Tanács élére. Más kérdés, hogy talán a keleti végekre jellemző félháborús viszonyok is közrejátszhattak abban, hogy a mandátuma végére érő Van Rompuy utódja egy markáns lengyel politikus lett, annak az országnak a vezetője, amely igen határozott választ kíván adni a tűzzel és a békével felelőtlenül játszó oroszoknak. És aki nem melleleg az egyik legbizalmasabb szövetségese az európai politikában meghatározó erejű német kancellárnak, Angela Merkelnek, eladdig, hogy Tusk németül sokkal jobban beszél, mint angolul.

Azt ma nehéz lenne megmondani, hogy a válságkezelés lesz-e az új európai vezető mandátuma idején a legfontosabb feladat, azonban az ukrán-orosz konfliktus kezelése mindenképpen az első komoly kihívás számára. Hiszen miközben egyfelől az orosz elnöknek ama szándéka körvonalazódik, hogy valamiféle önálló államiságú Újoroszországot hozzon létre a most harcok dúlta vidékeken, akár veszélyes szomszédként megérkezve a NATO-tag Románia közvetlen közelébe, addig a NATO a békeharc jegyében öt új támaszpont kialakítását tervezi, a balti államok mellett éppen Lengyelországban és Romániában. Nem sok jel mutat a béke irányába. A nagy kihívás az európai és amerikai döntéshozók számára alighanem az, mi lehet az az elég erős válasz Putyinnak, ami nem jelent végzetes fenyegetést a térség biztonsága szempontjából, de mégis lehervasztja a hideg mosolyt a cinikus orosz vezető arcáról.

Mindehhez fontos előfeltétel lenne legalább az uniós tagállamok részéről az egységes fellépés, amit nem könnyít meg, hogy gazdasági kötelekeik Oroszország irányába nem egyformán erősek. A szankciók politikáját leginkább a sok minden másban külön utas Magyarország bírálja, de az energiabiztonság ügye másokat is elbizonytalaníthat. Érdekes egyébként, hogy a pesti külügy sietett részben magyar sikerként is értékelni Tusk megválasztását, miközben éppen a magyar és a lengyel kormányfő közötti viszony hűvösödéséről lehetett az utóbbi hónapokban hallani. Nagyobb baj ennél az, hogy jelen pillanatban nem látni olyan magyar politikust, akinek akár szikrányi esélye lett volna, hogy az Európa Tanács elnökévé választják. Bár tegyük hozzá, Magyarországon nem kevesen örültek volna annak, ha ad absurdum Orbánnak kellene Strasbourgba költöznie, hogy megkezdje az Európai Együttműködés Rendszerének hazai tapasztalatokon alapuló kiépítését. Sajnos ma Románia sincs abban a helyzetben, hogy ilyen fontos nemzetközi tisztség betöltésére lenne alkalmas embere, a kicsinyes belpolitikai játszmák bizonyosan ártnak az ország nemzetközi megítélésének. Hiszen mi mást is gondoljanak arról az országról, ahol a kormányzat legfőbb törekvésének a mai helyzetben az számít, hogyan törvényesítse az önkormányzatokban a politikai köpenyeforgatást?

röviden

■ **Eljárást indított** „hanyagság” miatt Christine Lagarde, a Nemzetközi Valutaalap (IMF) főigazgatója, volt francia gazdasági és pénzügyminiszter ellen a francia köztársasági bíróság egy nagy összegű kártalanítási ügyben. Lagarde nem kíván lemondani és fellebbez a döntés ellen. A miniszteri rangú politikusok ügyeivel foglalkozó bíróság negyedik alkalommal hallgatta ki az IMF-főigazgatót az Adidas sportszergyártó cég eladása körüli kártérítési ügyben, amelyben az ügyészség csalás és hűtlen kezelés gyanújával indított eljárást.

■ **Magdó János már nem tölti be** a kolozsvári főkonzuli tisztséget. Az új főkonzul beiktatásáig helyettese, Barabás János vezeti a külképviseletet. Magdó János, aki már Magyarországon tartózkodik, nem tudott tájékoztatást nyújtani, hogy az új főkonzul mikor iktatják be. A konzuli kapcsolatokról Bécsben, 1963-ban elfogadott egyezmény szerint az új főkonzul hivatalba lépéséhez a fogadó állam részéről meg kell kapnia az exequaturnak nevezett működési engedélyt.

■ **Tófalvi Éva belépett** az RMDSZ csíkszeredai szervezetébe, amelyben tisztújítás lesz szeptember 14-én – jelentette be Borboly Csaba területi elnök és Lőrincz Csilla, a Szövetség Csíki Területi Nőszervezetének elnöke. Borboly szerint ilyen személyekre is szükség van az RMDSZ-ben, akik már bizonyítottak, akikben van kitartás, és elérték kitűzött céljukat. „Tófalvi Éva ilyen ember, aki példakép lehet a fiatalok számára” – jelentette ki. Az idei téli olimpia után visszavonult sílövő a területi nőszervezet tagjává is vált.

▷ fegyvernagyvadás feltételei megfelelnek az egy hónappal ezelőtt benyújtott egyiptomi indítványban foglaltaknak.

Izrael hivatalosan nem kommentálta a tűzszünetet. A 2007 óta tartó gázai blokád feloldása a Hamász legfőbb feltétele volt a tárgyalások során. Ugyanakkor Izrael és Egyiptom is kockázatosnak tartja a gázai határ megnyitását, attól tartva, hogy az megkönnyítené a Hamász számára a fegyverekhez való hozzáfutást.

A július 8-án kirobbant gázai konfliktusban több mint 2100 palesztin vesztette életét, Izrael 64 katonát és öt civilt veszített. Az 1,8 milliós Gázában félmillió embernek kellett elmenekülnie otthonából.

Az üzleti világ a brit egység mellett

Nyílt levélben foglalt állást Skócia függetlenné válása ellen 120 nemzetközi nagyvállalat vezérigazgatója. A *The Scotsman* című lapban közölt levelet olyan óriáscégek vezetői is aláírták, mint az HSBC, a BHP Billiton, a világ egyik legnagyobb nemzetközi bányavállalata, vagy a Weir Group nevű, 70 országban jelenlévő, skóciai központú ipari konglomerátum.

A levél szerint a skót gazdaságot rendkívül erős szálak kötik az Egyesült Királysághoz, és e kapcsolatrendszerrel függ csaknem egymillió skóciai munkahely. A levelet közétevé vállalatok gondosan megvizsgálták az elszakadást pártoló és az azt ellenző tábor érveit, és arra a következtetésre jutottak, hogy a skót függetlenség melletti érvek üzleti szempontból nem megalapozottak. Bizonytalanság övez számos életfontosságú kérdést, köztük azt, hogy

Skóciának milyen fizetőeszköze lenne elszakadás esetén, milyen gazdasági szabályozók és adószabályok érvényesülnének, milyen lenne a nyugdíjrendszer, és tagja maradhat-e Skócia az Európai Uniónak.

A brit pénzügyminisztérium nemrégiben azt mondta, hogy „ha Skócia otthagyja az Egyesült Királyságot, otthagyja a fontot is”.

Beiktatás második nekifutásra

A botrányba fulladt első kísérlet után sikeresen beiktatták hivatalába Darius Vâlcov új költségvetésért felelős tárca nélküli minisztert. Vâlcovnak előző este kellett volna letennie az esküt a Cotroceni-palotában, mivel azonban Victor Ponta nem tudott részt venni az eseményen – a román diplomácia éves értekezletén tartózkodott –, Traian Băsescu lefújta az eseményt.

Băsescu komolytalannak minősítette Ponta viselkedését, és úgy értékelte, távolmaradásával – amelyet tíz perccel az esemény előtt jelzett – a kormányfő nem vállalja a politikai felelősséget a miniszterért.

Az államfő szerint Ponta megpróbálta kivonni magát a felelősség alól. Közölte: megkérdezte a kormányfőt, fenntartja-e Vâlcov jelölését, Ponta azonban szerinte kitérő választ adott. Ponta válaszul közölte: ha az államfőnek „ennyire hiányzik, akkor elmegy a Cotroceni-filmstúdióba”.

Băsescu beiktatáson úgy fogalmazott: az új miniszter nehéz tárcát vett át, mivel biztosítania kell azt, hogy Románia tiszteletben tartja nemzetközi pénzügyi vállalásait. Felszólította a politikust, hogy Románia érdekében tevékenykedjen, ne pedig választási érdekből.

Vâlcov korábban a 2004-ig Băsescu által vezetett Demokrata-Liberális Párt színeiben politizált, 2012 óta a PSD színeiben tölt be képviselői mandátumot.

Donald Tusk az Európai Tanács elnöke

Az ukrajnai cselekmények miatt az Oroszország elleni uniós szankciók lehetséges megszigorításáról szóló találgatások közepette kezdődött Brüsszelben az EU-országok csúcsetekezeti rendkívüli tanácskozása. Az eredetileg tervezett fő téma két uniós kulcspozíció betöltésének az eldöntése volt: miután az Európai Parlament (EP) már megszavazta az Európai Bizottság elnökének Jean-Claude Juncker néppárti politikus, volt luxemburgi miniszterelnököt, az EP elnöke pedig ismét a német szociáldemokrata Martin Schulz lett, az állam- és kormányfőknek most minősített többséggel az Európai Tanács elnökének személyéről, továbbá az EU új kül- és biztonságpolitikai főképviseletről kellett döntenie. Az állam és kormányfők Brüsszelben tartott rendkívüli tanácskozásukon Donald Tusk lengyel kormányfőt választották (fotó) az Európai Tanács elnökének, Federica Mogherini olasz külügyminisztert pedig az EU kül- és biztonságpolitikai főképviseletről. A két posztot eddig a belga Herman Van Rompuy, illetve a brit munkáspárti Catherine Ashton töltötte be.

Pártváltás kormányzati segédlettel

Szembement az RMDSZ a nagyobbik kormánypárttal az önkormányzati tisztségviselők ideiglenesen pártváltását lehetővé tevő sürgősségi rendelet ügyben. A CSEKE PÉTER TAMÁS által kérdezett politikusok szerint cini-
kus a PSD eljárása, amely azonban nem érinti a szövetséget.

Alaposan átrajzolhatja a közelgő államfőválasztás előtt a politikai erőviszonyokat a helyhatóságokban az a múlt héten elfogadott sürgősségi rendelet, amellyel a kormány lehetővé tette a választott önkormányzati tisztségviselők számára, hogy mandátumuk elvesztése nélkül kilépjenek pártjukból. A Ponta-kabinet a jogszabállyal 45 napra ideiglenesen hatályon kívül helyezi azt a törvényes előírást, amely szerint elveszíti mandátumát az a polgármester vagy megyei tanácselnök, aki kilép abból a pártból, amelynek jelöltjeként mandátumot szerzett. A jelenlegi törvény szerint a települési vagy megyei önkormányzati testületek tagjai (helyi és megyei tanácsosok) akkor is elveszítik mandátumukat, ha nem önszántukból távoznak pártjukból, hanem kizárják őket. Ám a 45 nap alatt az önkormányzati tisztségviselők büntetlenül pártot válthatnak.

A „politikai migráció” előtt utat nyitó rendelet éles vitát váltott ki. A szociáldemokraták (PSD) szerint csak így lehet a patthelyzetbe jutott

Az RMDSZ-nek jól jött volna, ha a PNL ellenzékbe kerül, mert akkor átrajzolódhatott volna a többség a szatmári tanácsban. Ez nem történt meg, és a kormányrendelet miatt nem is fog megtörténni (Kereskényi Gábor)

önkormányzatokat ismét működésképpé tenni, az ellenzék viszont azt állítja: a vezető kormánypárt zsarolással próbálja saját táborába kényszeríteni a polgármestereket, akiknek meghatározó szerepük lehet az emberek mozgósításában a novemberi államfőválasztáson. Victor Ponta miniszterelnök a kormányülés elején kijelentette: a rendelet „igazságot tesz”, hiszen 2012-ben a választottak túlnyomó többsége az akkori Szociálliberális Szövetség (USL) jelöltjeként szerzett mandátumot, most pedig sokan egy másik pártszövetségben találták magukat. Ponta arra utalt, hogy a liberálisok nemrég szembefordultak a PSD-vel, és a jobbközéppel összefogva megalakították a Keresztény-Liberális Szövetséget (ACL). Ezáltal az önkormányzatok jelentős részében a kormánypártok helyi szinten ellenzékbe kerültek. Becslések szerint a mintegy 3200 önkormányzat 30 százalékában állt elő ilyen helyzet az USL felbomlása után.

Az RMDSZ nem támogatja A rendeletet Kelemen Hunor közlése szerint (lásd keretes írásunkat) a kormányon lévő RMDSZ sem támogatja. Kereskényi Gábor Szatmár megyei képviselő még a szövetségi elnök állásfoglalása előtt sajtótájékoztatón bírálta a jogszabályt. „Ez a rendelet egy piti ügyeskedés, ám minket nem érint. Legalábbis olyan értelemben nem, hogy nem is fog-

nak csóstitül hozzánk jönni önkormányzati tisztségviselők, de távozni sem fognak az RMDSZ-től” – jelentette ki az *Erdélyi Riport*nak.

Magyarázata szerint egy normális polgári demokráciában egy ilyen lépés azért megengedhetetlen, mert a bizalom, amivel a választó felruhazza a jelöltet, a személy mellett az általa képviselt ideológiának, doktrínának is szól. „Gyakorlatilag ezzel a rendelettel a kormány törvényerőre emelte az árulást” – fogalmazott Kereskényi. Emlékeztetett arra, hogy a román politikában általános jelenség volt a „migráció”, ezért jó megoldásnak nevezte, hogy a választott önkormányzati tisztségviselők jogállásáról szóló törvény ezt korlátozta. A politikus úgy tudja, a PSD máris ígéretet kezdett az ellenzéki polgármestereknek, megyei tanácselnököknek, tanácsosoknak. „Fejlesztési pénzeket helyeznek kilátásba egy-egy településnek, ha az önkormányzati vezetőik átállnak. Sokan már polgármester-jelöltnek is látják magukat a következő helyhatósági választásokon. Így próbálják meg őket elcsábítani” – magyarázta.

A rendelet Kereskényi szerint a Szatmár megyei RMDSZ-t olyan értelemben közvetlenül is érinti, hogy a PSD a jogszabállyal akarja megtartani a 2012-ben létrejött „RMDSZ-ellenes status quót”. Emlékeztetett arra, hogy a szatmárnémeti városi tanács 23 tagjából 12 az időközben felbomlott USL színeiben jutott mandátumhoz. A 12 tanácsosból heten szociáldemokraták (PSD), öten liberálisok (PNL). „Így az RMDSZ-nek nagyon jól jött volna, ha a PNL ellenzékbe kerül, mert akkor átrajzolódhatott volna a többség a városi tanácsban. Ez nem történt meg, és a kormányrendelet miatt nem is fog megtörténni” – jelentette ki. Hozzátette, hasonló a helyzet a Szatmár megyei önkormányzatban, illetve több olyan erdélyi településen, ahol a román pártok korábban összefogtak az RMDSZ legyőzésére.

Kelemen: az RMDSZ nem szavazza meg

Az RMDSZ nem támogatja a választott önkormányzati tisztségviselők pártváltását, és az erről szóló sürgősségi kormányrendelet parlamenti vitája során a jogszabály ellen szavaz majd – közölte az RMDSZ képviselőházi és szenátusi frakciójának Tordaszentlászlón tartott együttes ülése után Kelemen Hunor. „Évek óta mondjuk, hogy a pártváltás a román politika krónikus betegsége. A miniszterelnök ismeri a véleményem, de magára vállalta a felelősséget. Következik a parlamenti vita, amelynek során az RMDSZ frakciói nem fogják megszavazni a rendeletet, mert nem támogathatunk olyasmit, ami ellenkezik az elveinkkel” – mondta a szövetségi elnök. Hozzátette: az RMDSZ-t közvetlenül nem érinti a pártváltás, de érdekelt megfékezésében, mert a jelenség aláássa a politikai stabilitást.

Kereskenyi megerősítette: az RMDSZ a parlamentben leszavazza majd a rendeletet. Elismerte azonban, ha netán a parlament elutasítaná a jogszabályt, a hatását már nem lehet érvényteleníteni. Ha ugyanis tömegesen elkezdenek pártot váltani az önkormányzati tisztségviselők, nem lehet őket visszatüsközni abba a politikai alakulatba, amelynek színeiben mandátumhoz jutottak.

„Rendkívül cinikus eljárás”

Ilyés Gyula önkormányzatokért felelős főtitkár-helyettes – Szatmárnémeti volt polgármestere – nem számít arra, hogy tanácsosok, polgármesterek állnak majd át az RMDSZ-hez, vagy pedig távoznának a szövetségből, élve a jogszabály adta lehetőséggel. Arra a kérdésünkre, miszerint nem fordulhat-e elő, hogy a Magyar Polgári Pártból vagy az Erdélyi Magyar Nemzeti Pártból átállnak hozzájuk politikusok, elsősorban Székelyföldön, óvatos igennel válaszolt. „Nem mondom, hogy nem állhat elő ilyen helyzet, mert volt már rá precedens. Vannak olyan MPP-s vagy EMNP-s tanácsosok, polgármesterek, akik már régen megváltoztatták a hozzáállásukat, és mára már együttműködnek az RMDSZ-szel. Többen már el is felejtették, hogy milyen színekben jutottak mandátumhoz, s egy csapatban dolgoznak velünk. Ez azért is történik így, mert sokan annak idején csak dacból, sértődöttségből indultak az RMDSZ ellen, nem ideológiai megfontolásból” – magyarázta.

Liberális politikusok Temes megyében.
A hűség próbái

Dragneaék egész évben alig adtak fejlesztési pénzt a megyéknek, hanem megvárták a sürgősségi rendelet momentumát. Most, az államelnök-választás előtt lebegtetik a nagy összegeket az önkormányzati vezetők előtt (Ilyés Gyula)

Arra a felvetésünkre, hogy Kereskenyi Gábor szerint az RMDSZ-ellenes önkormányzati politikai többségek törvényesítése révén a rendelet mégis csak érintheti a szövetséget, Ilyés kijelentette: nem ért egyet a szatmári képviselővel. „Önkormányzatokért felelős vezetőként én ezt másként látom. Nem csak Szatmáron, hanem Erdélyben a kisebb településektől a nagyobbakig kialakultak RMDSZ-ellenes koalíciók, annak ellenére, hogy korábban szinte mindegyik román párttal együttműködtünk. De ez nem politikai pártállás kérdése. Ugyanaz a gondolkodású csapat marad ezekben az önkormányzatokban a sürgősségi rendelet életbe lépése után is. Ez a jogszabály az RMDSZ-szel szemben kialakult helyi koalíciókon nem módosít. A román tanácsosok pártállásuktól függetlenül az RMDSZ döntései ellen fognak szavazni a továbbiakban is” – magyarázta.

A politikus szerint a rendelet kettős szándékkal kezdeményezte a PSD. Az egyik szándék a liberálisok egy részét arra sarkallni, hogy az ellenzéki sorokból átálljanak a kormányközeli, Tăriceanu-féle pártba. „Érdekes lesz megnézni, mennyire osztja majd meg a Klaus Iohannis vezetete, ellenzékben lévő liberálisokat ez a rendelet” – jegyezte meg.

Ilyés szerint a PSD másik szándéka a jelenleg ellenzékben lévő polgármesterek átcsábítása volt, a közelgő államfőválasztás miatt. A főtitkár-helyettes elmondta, tudomása szerint az ígérgetések már elkezdődtek a nagyobbik kormánypárt

részéről. Így például Liviu Dragnea fejlesztési miniszter a sürgősségi rendelet elfogadása előtti napokban több erdélyi megyében járt, és hatalmas összegű fejlesztési pénzekről szóló szerződéseket írt alá a megyei önkormányzati vezetőkkel. Ezeket a pénzeket a későbbiekben a kisebb önkormányzatok kapják meg. „És nyilván csak akkor kapják meg, ha vezetőik lojálisak a hatalomhoz. Dragneaék egész évben alig adtak fejlesztési pénzt a megyéknek, hanem megvárták a sürgősségi rendelet momentumát. Most, az államelnök-választás előtt lebegtetik a nagy összegeket az önkormányzati vezetők előtt” – fogalmazott a főtitkár-helyettes.

Dragneaéknak ezt az eljárását Ilyés rendkívül cinikusnak nevezte. Emlékeztetett arra, hogy a kisebb településeken a politikai közhangulat sok esetben a polgármester pártállásán múlik. „Nem mindegy, hogy egy községben kinek a támogatására buzdítja a helybélieket a település vezetője. Kampányban a polgármestereknek nagy befolyásuk van. Ezt saját tapasztalatból is mondom” – tette hozzá.

Ilyés szerint nem állja meg a helyét a PSD-nek az az érvelése, hogy az országban nagyon sok önkormányzat lebénult az USL felbomlása után, és ezért volt szükség a rendeletre. „Jól ismerem a helyi tanácsok működését. Nagyon sok helyen, különösen a kisebb településeken, nem az ideológiai csatározások, a tanácsosok pártállása miatt működésképtelenek az önkormányzatok” – jelentette ki.

A hazai közoktatásról, becsengetés előtt

A rendszer merev, a változások lassúak

Decemberre remélhetőleg elkészülnek a kisiskolások új tankönyvei, a késést a kiadók számára meghirdetett licitek körüli bonyodalmak okozzák. Cseke Péter Tamás a tanévkezdés előtt Király András államtitkárt kérdezte a magyar nyelvű oktatás perspektíváiról.

Már a múlt évtől új tanterv szerint zajlik az oktatás az elemi iskolában, ám tavaly sem, és – úgy tűnik – a hamarosan kezdődő tanévben sem sikerül az új tantervhez új tankönyveket biztosítani. Elmagyarázná, hogy miért?

Romániában tíz éve nem adtak ki új tankönyveket. Ennek oka, hogy új tankönyvekre akkor van szükség, ha változik a tanterv, az oktatási program. Tavaly mély levegőt vett a tárca vezetése, megnézte a tanügyi törvény előírásait, s kiderült, hogy most már változtatni kell. Már 2012-ben elkészült az előkészítő, az első és a második osztály kerettanterve, amelynek alapján tavaly kidolgozták osztályokra lebontva a tanterveket. Ennek megfelelően a minisztérium 2013-ban meghirdette a licitet a három osztály új tankönyveire, ám ez kudarcra vezetett. A kudarc oka, hogy mivel nagyon rég nem volt meghirdetve versenytárgyalás tankönyvekre, senki nem nézett utána, hogy 2006-ban – az uniós csatlakozás előkészítésének hatására – megváltozott a közbeszerzési törvény. Ekkor derült ki, hogy – s ezt így fogalmaztam meg az RMDSZ-es kollégáimnak is – a zabhegyezőre és a tankönyvekre kiírt licitekre ugyanazok a szabályok érvényesek. Ha valaki tavalyelőtt vagy tavaly elolvasta volna ezt a közbeszerzési törvényt, azért rájött volna arra, hogy ezen változtatni kell. Mivel a jogszabály nem módosult, jöttek a bonyodalmak. Tavaly nem sikerült a rengeteg óvás miatt végigvinni a licitet, és így

Király András
államtitkár

Sokszor elmondom: ha mi, magyar közösség, akarunk tenni valamit a magyar oktatásért, akkor közügyként kellene kezelni ezt a kérdést

történhetett meg, hogy a romániai oktatás hosszú története alatt először a kisiskolások úgy kezdték a tanévet, hogy nem volt ábécéskönyvük. Ezt a pedagógusok végül úgy hidalták át, hogy a régi ábécéskönyvet használták segédanyagként az új tantervhez. Csakhogy a minisztérium nem tanult a saját kárán, és idén a közbeszerzési törvény módosítása nélkül ismét kiírta a licitet a tankönyvekre. Ezt újra megóvták a kiadók. Előbb azért, mert túl magas volt a részvételi díj. Utána azért, mert nem tetszett az az előírás, hogy minden tankönyvnek a digitális változatát is el kellett készíteni. Ennek az eredménye az lett, hogy az első és a második osztály – a nulladik osztályban nincs tankönyv – tankönyveire meghirdetett liciten csak tíz címet fogadtak el, köztük a dévai Corvin kiadó első osztályos ábécéskönyvét. Így szeptember elején újabb licitet írnak ki azokra a tankönyvekre, amelyekhez nem sikerült kiadót találni. Remélem, december

végéig elkészül a teljes tankönyvcsomag az első és a másodikosoknak.

Miért nehezíti meg a közbeszerzési törvény a tankönyvekre kiírt liciteket?

A jogszabály előírásai rendkívül merevek. Mondok egy példát. Az egyik kiadó ajánlatát azért utasították vissza, mert az amúgy teljesen rendben lévő tankönyvének a digitális változata túl nagy tárhelyet igényel. Tehát a törvény nem tette lehetővé azt, hogy nyertesnek nyilvánítsák a kiadót, miközben kérjék meg arra, hogy a szerződés aláírása előtt csökkentse a digitális könyv memóriagigéjét.

Miért csak az előkészítő, az első és a második osztály tanterve változott eddig?

Hosszú távon az összes tanterv módosul a közoktatásban. A minisztérium jelenleg a harmadik és negye-

dik osztályosok oktatási programján dolgozik, ezek alapján jövőre elkészülnek az osztályokra lebontott tantervek is. Ez a folyamat a következő években folytatódik.

Amikor ez az interjú készül, még zajlanak a pótérettségi írásbeli vizsgái. Összességében az ön értékelése szerint hogyan teljesítettek a magyar iskolák végzősei az elmúlt évekhez képest?

A magyar nyelvű középiskolai képzés elég széles palettán mozog, a végzősök ennek megfelelően eltérően teljesítenek. Általánosságban azt mondhatjuk, hogy az elméleti líceumaink jó eredményeket érnek el az érettségien. Azokban a középiskolákban, ahol van egy szelekció, ahova nehéz bejutni, 80-85 százalék fölötti az átmenési arány. A gond az, hogy – és ez az egész romániai oktatásra jellemző – nagyon szét van húzva a képzési paletta. Szerintem túl sok az elméleti líceumunk. Ez egyrészt a rossz törvények rossz alkalmazási sorozatának az eredménye. Nem tudom, van-e még Európában olyan ország, ahol az elmúlt évben nem indult szakmunkásképzés. Romániában ugyanis 2009-ben megszűnt a szakmunkásképzés, így a diák vagy nem folytatta a tanulmányait, ha mégis, akkor beiratkozott a szakközépiskolába vagy az elméleti líceumba. A szakközépiskolában nagy örömmel fogadták a jelentkezőket, igyekeztek feltölteni az osztályokat, nem vették figyelembe, hogy ezeknek a diákok-

Nem tudom, van-e még Európában olyan ország, ahol az elmúlt évben nem indult szakmunkásképzés. Romániában ugyanis ez a képzés 2009-ben megszűnt

nak előbb-utóbb érettségizniük is kell. Ez a jelenség a magyar tannyelvű szakközépiskolákra is érvényes. Ezért akad olyan iskolánk is, ahol nulla százalékos volt idén is az átmenési arány az érettségien.

Visszatérő probléma, hogy a magyar diákok érettségi átlagát lehúzza a román nyelv és irodalom vizsga jege. Bizonyára így lesz ez a következő tanévben is. Mi az alapp probléma, és hogyan lehet ezt orvosolni?

A román nyelv és irodalom vizsga valóban megpróbáltatást jelent a magyar érettségizőknek. Számomra azért furcsa, hogy a diákjaink sokszor még egy ötösrre sem tudnak vizsgázni románból, pedig 12 évig tanulják a tantárgyat. Baleset persze előfordulhat, de nem ilyen tömeges mennyiségben. Az új tanügyi törvény szerint a kisebbségek nyelvén zajló oktatásban specifikus program és tankönyvek alapján tanítják a román, és a számonkérés is ezek alapján történik. Mint említettem, a tantervek átírása végre elkezdődött, így az első és második osztályban már a tanügyi törvény alapján történik a román tantárgy oktatása. Örömmünkre szolgál, hogy a minisztérium jelenlegi vezetősége támogatja ennek az előírásnak a gyakorlatba ültetését a felsőbb osztályokban is. Így hamarosan a harmadik és negyed osztályban is speciális oktatási program készül a román nyelv tanítására, majd következik a többi osztály is. A tanügyi törvény és a jogszabályt módosító

sürgősségi rendelet azt mondja, hogy 2015-16-ban az ötödik és a kilencedik osztályos diákok (vagyis az oktatási ciklust kezdő osztályok) diákjai már az új tanterv szerint fognak vizsgázni. Ha a törvény előírásai teljesülnek, akkor 2019-re az összes magyar diák már az új tanterv alapján fogja tanulni a román nyelv és irodalmat.

Visszatérő probléma, hogy a közegészségügyi hatóságok nem adnak működési engedélyt azoknak az iskoláknak, amelyek nem teljesítenek bizonyos kritériumokat. Mennyire lesz ez gond az idén?

Az iskolákban a pótérettségik lejárta után kezdődnek a közegészségügyi ellenőrzések, és várhatóan több tanintézmény idén sem kap a tanévkezdés előtt működési engedélyt. Ez tehát valóban minden évben visszatérő probléma, ami szerintem egy kicsi odafigyeléssel elkerülhető. 2011-ig mindig volt annyi pénz, hogy ezen változtassanak, utána az iskolák az önkormányzatok felügyelete alá kerültek, így az oktatási minisztérium moshatja a kezét. Az önkormányzatok mondhatják azt a minisztériumnak, hogy adjatok pénzt, de az iskola felújításra szánt összegek a regionális fejlesztési minisztériumnál vannak.

És miért van az, hogy végül a tanévkezdésre általában az összes iskola megkapja az engedélyt?

Ez úgy működik, mint minden ebben az országban. Bármit teszünk, hétfő után úgyis kedd következik. Szeptember 14-e után szeptember 15-e következik, és az ünnepélyes tanévnyitói az iskolák igyekeznek összekapni magukat, megpróbálnak mindent megtenni azért, hogy – legalábbis papíron – minden rendben legyen. Amíg nem változtatunk ezen a mentalitáson, nem vagyunk igényesebbek magunkkal szemben, nehezen lesz változás. Sokszor elmondom: ha mi, magyar közösség, akarunk tenni valamit a magyar oktatásért, akkor közügyként kellene kezelni ezt a kérdést. Ha a helyi közösség felelős vezetője ezt nem érzi át, akkor ezen nehezen tudunk változtatni.

Harminchat hét oktatás és négy hét vakáció lesz az új tanévben

Közétette az oktatási minisztérium az új tanév végleges menetrendjét. E szerint a 2014/2015-ös tanév szeptember 15-én, hétfőn kezdődik, az első félév 2015. január 30-án ér véget. A téli szünet december 20-án kezdődik, 2015. január 4-ig tart, majd a tanulók január végéig visszatérnek az iskolapadokba az első félév végéig. A félévközi vakációt 2015. január 31. és február 8. között tartják. A második félév február 9-án kezdődik és június 19-éig tart. A második félévet megszakítja a tavaszi szünet április 11. és 19. között. A tavaszi szünetet megelőzi az Iskola más-ként elnevezésű, alternatív oktatási hét. Mint minden évben, a végzős diákok számára jövőre is rövidebb lesz az oktatás időtartama: a tizenkettedikesek 33 héten keresztül tanulnak, 4 hét pedig az érettségi vizsga időszakával telik el. Számukra az oktatási periódus május 29-én ér véget. A nyolcadikosok 35 héten keresztül tanulnak, egy hét pedig a kis-érettségivel telik majd el, nekik június 12-én csengetnek ki. A 2015-ös nyári vakáció 12 hétig tart, így összesen 16 hét szünidő lesz az új tanévben. A hivatalos munkaszüneti napokon nem lesz oktatás, a minisztérium pedig hangsúlyozza: október 5-ét, az oktatás nemzetközi napját, illetve június 5-ét, a tanítók napját kiemelt eseményekként kell kezelniük majd az oktatási intézményeknek.

Ha ló nincs, megint van Forгатag

Másodszor rendezik meg a Vásárhelyi Forгатagot Marosvásárhelyen. „Pótrendezvénynek” indult a Kolozsvárra költöztetett Fél-sziget helyettesítésére. Konfliktusok, kompromisszumok árán jöhetett létre a tavalyi program. Mára több a kompromisszum, kevesebb a konfliktus, és az is felsejlik, mire képes a marosvásárhelyi magyar közösség, amely az utóbbi évtizedekben kudarcot kudarccra halmozott, és lassan hozzászokott: a térség egyre inkább lemarad Kolozsvárhoz, Brassóhoz vagy Nagyszebenhez képest. PARÁSZKA BORÓKA beszámolója.

„Szégyellheti magát a marosvásárhelyi közönség” – ez a botrányos kijelentés Haumann Péter marosvásárhelyi estjén, a *Szókratész védőbeszédén* hangzott el aznap, amikor megkezdődött a második Vásárhelyi Forгатag. Maga a tény, hogy a Tompa Miklós Társulat ezzel a produkcióval járult hozzá a város életében fontos szerepet játszó rendezvénysorozathoz, jelzésértékű. Egy olyan közösség számára, amely nem tud számot vetni belső szabályaival és szabálytalanságaival, konfliktusai-val, amely értékelési és önértékelési problémákkal küzd, Haumann Péter rendkívüli történetet megélt előadása nagyon fontos lehet. Ráadásul a kitűnő színész először lépett fel Erdélyben – éppen Marosvásárhelyen: jelzése ez annak, hogy itt, minden dilemma és egyet nem értés ellenére mégiscsak fontos a minőség, a nem bezárkózó, kisvárosi mérce. A színház nagyterme a színházi szünet ellenére megtelt, méltó „rákészlés” volt ez az este a több napos városünnepnek. Ennek ellenére, vagy éppen a fent jelzett problémák miatt is megtörténhetett – a hasonló esetek nem kivédhetőek – hogy előadás közben egy zavartan viselkedő férfi felállt, és elkezdte ostromozni a Haumann művészetét megbecsülni nem tudó vásárhelyi közönséget.

A kellemetlen epizódot végül a színművész profin kezelte, az előadást sikerült befejezni (a marosvásárhelyi közönség éretten és tiszte-

Jó úton halad a Forгатag

lettudóan viselkedett). Mégis maradt valami furcsa utánérzés, kényelmetlenség mindezek után. Ahogyan a zavart kritikában elhangzott Marosvásárhelyen Marosvásárhellyel „valami baj van”. Ez az adott helyzetben igaztalan és nevetlen kijelentés volt. Általános értelemben azonban „lehet benne valami”.

Veszteség-történet Miközben Erdély szerte, így a funari idöket rég maga mögött hagyó Kolozsváron is zajlanak a „magyar napok” néven megrendezett események – itt ilyesmit szervezni, ezen a címen lehetetlenség. A „forгатag”, amely-

nek programjában a Haumann-est is szerepelt, pótesemény. Tavaly Kolozsvárra költöztették innen a Fél-szigetet, vigaszként rendezték meg helyette ezt a programot. Akkor még az ideinél is kiélezettebb volt a helyzet a helyi magyar közösség és a „román” (vagy akként számon tartott) önkormányzat között. „Magyar” napokat, a városban, ahol az etnikai konfliktusok bármi kapcsán kialakulhatnak, nem lett volna taktikus szervezni. Az az üzenet, hogy a helyi magyar közösség meg akarja mutatni magát a helyi román közönségnek, vonzóvá akarja tenni a magyar kultúrát itt, nem működik. Azért

Viszonylag hamar kiderült, hogy Fél-sziget nem lesz – sem Marosvásárhelyen, sem Kolozsváron, így újra fontossá vált a tavalyi pótesemény, illetve annak folytatása

sem, mert nincs rá „vevő”, nagyon kevés olyan román kulturális szereplő-szervező van, aki ezt értené, be tudna kapcsolódni. S azért sem, mert a helyi magyar közösség mindeddig el sem tudta, akarta „adni magát”. Nem volt berendezkedve erre az ön-reprezentációra, nem voltak ilyen jellegű üzenetei. A tavalyi évben tehát megszületett, áthidaló megoldásként a Forgatag ötlete, a papírforma szerinti etnikai konfliktusok (ki hol foglalt közteret az akcióihoz, hol nem, ki hova adott engedélyt, hova nem) mellett, vagy azok ellenére lezajlott. Ez a hosszú éveken itt zajló, egész ország, sőt a külföld figyelmét ide vonzó Félssziget hiányát nem enyhítette, a román-magyar viszonyt nem javította. Talán abból a szempontból volt pozitív hozadéka, hogy sok-sok kudarcos kezdeményezés, belmagyar konfliktus után mégis tető alá tudtak valamit hozni a vásárhelyi magyarok is.

Konfliktusok és álkonfliktusok

A nyári fesztiválszezon után azonban felerősödtek a helyi problémák. Tavaly ősszel robbant a „banis botrány” – egy marosvásárhelyi lakos kétnyelvű feliratokat osztogatott a helyi piacon, mert úgy vélte, itt nem érvényesül a kétnyelvűség. Az akció miatt megbírságotlák, a pénzbüntetés kifizetésére pedig szolidaritási akció kezdődött, országsszerte gyűjteni kezdték a támogató magyarok a lej váltópénzét. Hasonló akciók, feszültség miatt azt lehetett gondolni: nem lesz előrelépés Marosvásárhelyen, ez a város a saját szembenállásai miatt szorul háttérbe. Kevésbé látványos előrelépések voltak (például immár Bernády néven működhetett tovább a legismertebb belvárosi általános iskola – a névadás körül évekig tartott a huzavona). A város kulturális intézményeiben (elsősorban a Marosvásárhelyi Nemzeti Színházban) pedig több olyan együttműködés, produkció is született, amely jelezte: mégis csak vannak itt olyan románok és magyarok, akik tudják, mit kezdjenek egymással, és a helyvel, amelyen élnek. A tavalyi év azzal zárult, az idei év azzal kezdődött, hogy a Félssziget visszaköltözik Kolozsvárról. Ez láthatólag felvillanyozta a helyieket (a Kolozs-

Tán elég lesz ahhoz, hogy hasonló pozitív élmények alapján újra-szervezze, megerősítse magát a helyi politikai érdekképviselő, a helyi magyar közösség maga mögött hagyja az álkonfliktusait

A SZERZŐ FELVÉTELEI

vártól gazdasági értelemben mindenképpen leszakadó, elmaradó várost frusztrálta a veszteség), a kezdeti remények azonban nem bizonyultak megalapozottnak. Viszonylag hamar kiderült, hogy Félssziget nem lesz – sem Marosvásárhelyen, sem Kolozsváron. Így újra fontossá vált a tavalyi pótesemény, illetve annak folytatása, a nehéz ősz konfliktusai-ból, a magyar kezdeményezések kudarcaiból tanulva kellett megrendezni az idei Forgatagot. Mindezt úgy, hogy a Kolozsvári Magyar Napok látványos, sok szempontból támogatott tömegrendezvénné nőtte ki magát, és egyértelművé vált: nehéz lesz megint látszani az új erdélyi központ mellett. Bármennyire is egyértelmű volt, hogy Forgatagnak márpedig lennie kell, még egy kudarcot már nehezen tud helyére tenni a marosvásárhelyi magyar közösség, az idei programsorozat szervezése sem indult zökkenőmentesen. Egy magyar-magyar politikai alku alapozta meg ugyanis ezt a munkát (abban a városban, ahol az önkormányzati választások kudarcra nagymértékben múlt a magyarok közti politikai ellentéteken). Az Erdélyi Magyar Néppárt munkatársai, szimpatizánsai ugyanis a Forgatag szervezésében

együttműködtek és működnek az RMDSZ munkatársaival és szimpatizánsaival. A városszerte közszájon forgó magyarázat szerint azért, mert az EMNP-sek „hozzák a Fidesztől” a pénzt a rendezvényre, az RMDSZ lobbizza ki a más úton megszerezhető támogatásokat. Néhány hónappal a rendezvények előtt napvilágot látott az információ, hogy a „Fidesztől” (magyarországi kormányzati forrásokból) mégsem érkezik erre a célra pénz. Rövid zavar, és nyilatkozatváltás után korrigálták az eredeti döntést: Marosvásárhely támogatására méltónak bizonyult. Valószínűleg nem ezen a pénzen múlik, hogy lehet-e bármit is mozdítani ebben a sokféle konfliktussal terhelt városban, de a történet jól szemlélteti, mennyire érzékeny egyensúly, vagy mennyire soktényezős egyensúlytalanság működik itt.

Futószalag fesztivál vs. helyi tartalom

A vége jó, ha a nyárvége jó Marosvásárhelyen is: idén mégiscsak megrendezték a Forgatagot, amelynek a rangját emelte, hogy olyan nagy múltú intézmények kapcsolódtak be, mint a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, a Teleki Téka, az Ariel Gyermek- és Ifjúsági Színház, a Látó – teljes felsorolást nehéz is készíteni. Augusztus 28-án volt 532 éve, hogy Marosvásárhely városi rangot kapott (a rendezvény időpontját ennek az évfordulónak az alapján jelölték ki) – történelmi felelősség is van abban, hogyan működik itt a közösségi önreprezentáció. A hivatalos kommuniké szerint 211 rendezvény, összesen ezerórányi szórakozás várta a Maros partján, illetve a város kijelölt helyszínein (a Kultúrpalotában, a Teleki Tékában, a Nemzeti Színházban) megfordulokat. A felhozatal „átlagos” – ha az Erdély szerte dívó fesztiválprogramok kínálatát vesszük alapul. Könnyűzenei téren immár futószalagon importálják a magyarországi előadókat, ugyanazokat, akik megfordulnak Tuszványoson, Kolozsváron, és sok más helyszínen. Ebből a szempontból nem is annyira „marosvásárhelyi” a Vásárhelyi Forgatag. Azt azonban, amit a Nemzeti Színház, a Teleki Téka és a többi helyi kulturális szervezet hoz, csak itt lehet megtalálni, és valóban közös-

ségi reprezentációként működik. A Forgatótag közönségének szólt a már említett Haumann Péter előadás, de ők azok, akik igazán érthetik és átérzik Kincses Réka örmény-erdélyi családdrámáját, a Pentheszileia programot is. Van itt sok-sok elbeszélő, olyasmi, ami mindeddig nem találta a formáját, a felületét, vagy amit éppen a fent részletezett okok miatt egyszerűen nem lehetett elmondani. A Forgatótagot megelőző napon már volt rangos kulturális esemény: Kali Kinga szerzőként és szerkesztőként hozta el a Magyar Lettre örmény-számát, amelyben az identitás-konfliktusokról, válságokról, váltásokról szerepel sok-sok szempont. A lapot a Látót szerkesztő Vida Gábor mutatta be azoknak a vásárhelyi magyaroknak, örmény-magyaroknak, akik más korban éltek ugyanazokat a problémákat.

Kis, nyárvégi sikerélmény

Mivé lesz a Forgatótag? Kinő-e ebből a „pót-szerepből”? A riport keletkezésének pillanatában még zajlanak az események, nehéz előre látni. Az mindenképpen biztató, hogy az idei programban már több, a helyi román közösségnek is szóló ajánlat van. Van román nyelvű (?) borkóstoló, van román nyelvű helytörténeti ismertető, könyvbemutató, a Teleki Téka pedig szinkrontolmácsolást is biztosít. A szóróanyagok, programfüzetek is többnyelvűek. Most sem teljesen konfliktus-mentes a helyzet. Még mindig feszültségek vannak amiatt, mert a helyi művészeti iskola diákjai színes ábrákkal rajzolták tele a helyi köztereket – a kritikusok szerint (közülük többen a tavalyi „banis akció” kezdeményezői) ez a közterek „elrománosítása”. De most nem ez határozza meg a közhangulatot.

Van kulturális „visszavétel”, pontosabban birtokbavétel. Ehhez azonban együttműködés, és egymásra figyelés kell

Miközben ezeket a sorokat írom, családok piknikeznek a Maros-parton, olvasók keresnek olvasnivalót a Teleki Tékában, és sokaknak már ott lapul a zsebében a belépő az esti koncertekre, előadásokra. Marosvásárhely abszolválta, ebben az évben is. Ez egy kis nyárvégi sikerélmény. Tán elég lesz ahhoz, hogy hasonló pozitív élmények alapján újraszervezze, megerősítse magát a helyi politikai érdekképviselet, a helyi magyar közösség maga mögött hagyja az álkonfliktusait. És azzal foglalkozzon, ami fájdalmas, és ami semmiféle fesztivállal, vásárral nem orvosolható: Marosvásárhely gazdasági értelemben lemaradásban van, évek óta tartó krízissel küzd. Pedig értékei, és értékesíthető tudása, javai vannak a térségnek. Ezt bizonyítja az a táj- és falumentő program, ami a közeli Mikházán zajlik. Ebben az építészeti, etnográfiai szempontból is különleges településen évek óta tart egy, kulturális alapon működtetett revitalizációs program. Tavaly az *Erdélyi Riportban* is beszámoltunk arról, hogy uniós forrásból itt folyik a Római Birodalom határvidékének feltárása, a régészeti leleteket, a Limes-programot pedig római fesztivállal népszerűsítették. A fesztivál-élménybeszámoló egy éve azzal zárta, talán alkalmas lesz egy ilyen kezdeményezés arra, hogy a magyar nyelvterületen élők, valamint a nem magyar kultúrához kötődők figyelmét is felhívja a térségre. A remény beigazolódt: idén valamivel szeré-

nyebb költségvetéssel és programmal megrendezték a Mikházi Római Fesztivált (néhány nappal a Forgatótag előtt), érdeklődők szép számmal jöttek a térségből, sőt messzebb vidékekről, külföldről is. Külön élmény volt, hogy a Mikházi ferences rendi kolostor is megnyitotta kapuit az érdeklődők előtt. Itt a Maros Megyei Múzeum és a Teleki Téka munkatársai szerveztek reneszánsz programokat, magyarországi egyetemisták biztosították a helyszín szakszerű bemutatását. Marosvásárhelytől 26 kilométerre is, olyan településen, amit közúton nehéz megközelíteni (és láthatólag nem kegyeltje a megyei infrastruktúra fejlesztésnek), lehet hosszú távú fejlesztésben gondolkodni. Van kulturális „visszavétel”, pontosabban birtokbavétel. Ehhez azonban együttműködés, és egymásra figyelés kell. Ismert marosvásárhelyi pedagógussal beszélgettem a reneszánsz- és római programok szünetében. Gondosan vigyázta a gyerekeit, felesége maga is részt vett a szervezésben. „Nehéz anyagilag, pedagógusként a vakáció különösen megterhelő. Nem megyünk sehova az idén, magunk újítjuk fel a házunkat. Nehéz, na” – panaszkodott közben a többgyermekes tanárember. Aztán mégis úrrá lett rajtunk a derű. Végül is van ok öröme, kikapcsolódásra Marosvásárhelyen és Marosvásárhely környékén is, van akiért, amiért dolgozni. Talán jobb lesz jövőre. Addig pedig kifestiválozzuk és forgatagozzuk magunkat.

Színházteremtők Károlyban – társulattá érő fesztivál

Talán az Erdélyi Riport olvasói számára sem szokatlan, hogy Nagykárolyt időről-időre izgalmas színházi eseményekkel kapcsolatban említik, annak ellenére sem, hogy a színház épülete évek óta zárva tart. Kétszer is tudósítottunk már a SPOT – Színművészeti Egyetem Nemzetközi Fesztiváljáról. A kezdeményezés újabb szakaszba lépett: megalakult a SPOT Társulat, amely a fesztiválhoz kapcsolódó alkotók közös projektjeihez kíván felületet biztosítani. **TASNÁDI-SÁHY PÉTER** riportja.

Augusztus 26-i dátummal olvasom a Facebookon: „A SPOT – Színművészeti Egyetem Nemzetközi Fesztiválja és a MACONDO Színház létrehozta a SPOT TÁRSULATOT. Ez egy olyan színházi felületet jelent, ahol a SPOT Fesztivál egykori résztvevői, színis hallgatók és végzősök fognak előadásokon dolgozni. Jelenleg egy hét főből álló, nemzetközi csapat dolgozik a *Manole galéria* című előadás bemutatóján, aminek alapja az ismert ballada, a Manole mester és annak különböző változatai. Ennek bemutatója várhatóan az idei, VIII. SPOT Fesztivál (november 17-23.) utolsó napján lesz.” Aztán ülök felette lelkiismeret furdalásosan, hisz az ötletgazda Sarvadi Paul – a közleményben is említett – lakásszínházról, a MACONDO-ról nem írtam még, pedig megérdemelte volna. Végül mégis felveszem a telefont, és elmondom Paul-nak, mennék másnap megnézni mit csinálnak, és persze a lakásszínházról is írnék. A MACONDO most éppen nem színház, hanem hotel, feleli, mert ott lakik a társulat, de menjek nyugodtan, a város határából hívjam, megmondja, hol találkozunk.

Intenzív próba, botokkal Fél 12 felé gurulok be Károlyba, nem sietek, igazság szerint élvezem az utat. Eddig mindig ősszel mentem, köd volt és hideg, most pedig késő

A botos gyakorlat rendkívüli erőnlétet igényel a fiatalokól

Figyelnek egymásra a SPOT Társulat tagjai

nyári napsütés, a földeken traktorok, varjak és gólyák versengenek a betevőért, közben a lejátszóból a Kistehén zenekar vág hozzám jogos szemrehányásokat: *Egy városban élünk, most mi van?/Itt laksz a szomszédban, most mi van?/Ácsorogsz mellettem, és nem tudom, mi van.* Pault a strandnál veszem fel, hivatalosan ott dolgozik, együtt megyünk a líceumhoz, a csapat már kilenc óta próbál a díszteremben. A színészek egyénileg, illetve párokban dolgoznak, amikor betoppanunk, a kedvünkért sem állnak le, igazából tudomást sem vesznek rólunk, csak az ausztráliai születésű, Londonban

Rácsodálkoztam, mennyire jók az itteni fiatalok, simán felveszik a versenyt a legjobb londoni vagy amerikai színiiskolákból kikerültekkel (Kurt Murray)

élő rendező, Kurt Murray lép oda hozzánk kedvesen. Szabadkozom, nem akarok zavarni, de megnyugtat, csak nyugodtan fotózzak, ahogy csak szeretnék, úgyszincs elég kép, őket is kisegíthetem majd néhánnyal. Beszélni viszont csak az ebédszünetben tudunk. Ennek szellemében leveszem én is a cipőmet és próbálom láthatatlanná válni. Arra hamar rájövök, hogy a cím szerinti Manole galéria valamiféle szobrokból fog állni, ezzel is szűkítve a színészek lehetőségeit, bár mint látszik, ezt a helyzetet áthidalandó, a későbbi statikus jeleneteket Kurt többféleképpen is elpróbáltatja. Viszont elvesztem a

Összpontosítás kártyavárépítéssel

Kurt Murray rendező figyel a próbát

fonalat, amikor az egyik jelenet előtt Larisa (brassói színésznő) és Ahmed (színművészetre készülő végzős licista) igénybevevő botos koreográfiát kell végrehajtson, elhajlásokra, ugrálásra kényszerítve egymást, bár nagyon úgy néz ki, hogy csak használ a munkának, hisz utána a szövegösszemandás közben is intenzíven dolgoznak. A jelenlétemben még vagy másfél órán keresztül zajlik a munka, látszik, a produkció még képlékeny, Kurt még a jelenetek vázlatait tartalmazó cetlik sorrendjén is változtat, de végig derűs, úgy néz ki, kézben tartja a dolgokat.

Mikor végeznek, hívnak magukkal ebédelni, közben tudunk beszélgetni, mondják. A színészekkel végül elég keveset, mint látszik, minden civil mozdulaton spórolnak az energiával, csak belapátolják a levest (a sültet majd csak este, nehogy elnehezdedjenek), és rohannak is vissza a próbaterembe. Ettől függetlenül, erejükhez mérten kedvesek és segítőkészek, a Manole-t játszó kolozsvári színművész hallgató Cristian But még magyar tudását is összeszedi a kedvemért, gondolom, az én rossz románomat hallván. Hármában maradunk: Kurt, Paul és én, kérek tőlük fél órát, hogy faggatózzak.

Interakciók Manole mesteréről

Kurt Ausztráliában született, most Londonban él... „Igazából nem mondanám, hogy lenne egy hely, ahol élek, sokat utazom” – vág közbe, úgyhogy inkább áttér a tanulmányokra. A diplomáit még Ausztráliában szerezte, színészetből, rendezésből és díszlettervezésből. Az egyetem után független produkciókat hozott létre, jellemzően színészként és rendezőként, de a 2008-as krízis hatására egyre nehezebbé vált biztosítani ezek pénzügyi hátterét, több kisebb színészi munkát vállalt, illetve egy rádióknak is dolgozott, hogy fenntartsa magát, ezért is költözött inkább Londonba. Színészként ezáltal nehezebbé vált a helyzete, kevés az „ausztrál” szerep, ezért inkább rendezői képességeit kamatoztatta, illetve utcaszínházi projektekben vett részt. Végül a projektben is aszisztenseként működő, nagykárolyi származású Iulia Benzével összehoztak egy társulatot, amellyel tavaly a

Még képlékeny a produkció

SPOT-on is bemutatkozott, a BDSM Faust című produkciót nagy sikerrel, háromszor is játszották telt házakkal. Ezután a jelenlegi munkáról kérdezem. „Maga a téma és az előadás nyelve is román, méghozzá irodalmi szöveg, tehát, ha bírnám valamenynyire is a nyelvet, akkor sem mennék túl sokra vele. A színészek dolgoznak, én pedig bele-bele pillantok a saját angol nyelvű példányomba. Olyan, mintha feliratozva lenne minden, és persze Iulia is folyamatosan fordít. Nem panaszképpen mondom, mert azt hiszem ez hasznos is, nem közelíthetek a szöveg felől, hanem a tényleges állapotokra, interakciókra kell koncentrálnom. Talán csak azért említem ezt, mert alapvetően szeretem a klasszikusokat, dolgozni velük, bogozgatni őket, de erre most nincs igazából lehetőségem ebben a formában.” Ebből az is következik, hogy nagyban kell a színészekre hagyatkoznia. Óvatosan próbálom faggatni, milyen, a számára még ismeretlen, román színészekkel dolgozni. „Már a SPOT-on tett látogatásom alatt rácsodálkoztam, mennyire jók az itteni fiatalok, simán felveszik a versenyt a legjobb londoni vagy amerikai színiiskolákból kikerültekkel. Ez már csak azért is érdekes, mert csak a népességarányoknál fogva is sokkal kevesebb ember akarhat itt színész lenni, mint angol nyelvterületen. Nem tudok másra gondolni, minthogy a képzésnek kell jobbnak lennie, mint nyugaton. Ott az a legnagyobb gond, hogy lustává vált a rendszer, kevésbé szól a művészetről, sokkalta inkább az üzletről. A diákok nagyobbik része a következő Brad Pitté vagy Al Pacino-vá akar válni, az iskolák

zömmel ezt az igényt akarják kielégíteni, szupersztárokat képeznek. Ez így természetesen az ellenkezőjeként hat, és a minőség rovására megy. Az nem lehet cél, hogy gazdag és híres legyél. Én a karrierem jelentős részében függetlenül dolgoztam, sokkal fontosabb volt, hogy igazi művészetet csináljunk, szívvel-lélekkel dolgozzunk, mint bármely más egyéb szempont. Azt érzékelem, hogy Romániában ehhez a felfogáshoz lehet még partnereket találni, sokan hajlandóak teljes odaadással dolgozni, még úgy is, hogy ezzel egyenértékű elismerésre szinte biztos, hogy nem számíthatnak.”

Ha nem figyelsz, fájni fog

A módszeréről is kérdezem, különös tekintettel az általam furcsállott botos szerepére. Minden reggel másfél-két óra kemény fizikai tréninggel kezdenek, ami kínai harci technikáktól kezdve, a jógán át a csikungig sok mindent magába foglal. A botos gyakorlatok is ennek a részét képezik. „Több célt is tökéletesen szolgálnak egyszerre. Bemelegítésként remek, hiszen elsősorban a vállövet tökéletesen átmozgatja. Nagyon jól építi az önbizalmat is: eleinte a srácok öt perc után úgy estek össze tőle, mint a rongy, tegnap egy órán keresztül csinálták, utána simán próbáltak. Közbekezdések: nem veszélyes, hisz teljes erőből suhintanak. Nem az, ha elhajolsz, – feleli nevetve. Egyébként ez a legjobb az egészben – vált komolyra. A színészi munkában az egyik legnehezebb feladat, hogy miként tartsd fenn a koncentrációt. Ez a gyakorlat jól mutatja, ha nem figyelsz, fájni fog. Egyébként el kell mondjam, sok-sok ezer suhintásból három talált, három különböző embernél, és azok is csak percek múlva vették észre, hogy fáj, annyira a dolgukkal voltak elfoglalva: a következőnél mélyebbre hajoljanak, vagy magasabbra ugorjanak. A fáradtságra vagy fárasztásra, az idő rövidsége miatt összességében is építek. Ha fáradt vagy, a fejed üres, nincs benne semmi zavaró tényező. Te is láhattad, a színészek tíz perc botos után belementek egy jelenetbe, amit eddig nem is próbáltak, és remek munkát végeztek. Az izmaik be voltak melegedve, gondolkodni is

A színészi munkában az egyik legnehezebb feladat, hogy miként tartsd fenn a koncentrációt

alig bírtak, azok az érzelmek, azok a hangsúlyok jöttek elő, amiknek kell. Nem azt mondom, hogy színpadképes, rengeteg még a munka vele, de egy hatalmas ugrás elsőre. Most nem engedhetjük meg magunknak, hogy hússzor egymás után elolvassunk ugyanúgy egy dialógust, és elmélkedjünk, hogy mi nem stimmel.” Mivel a sok információ ellenére a próbán töltött idő alatt csak annyit sikerült megállapítanom, hogy keményen dolgoznak egy érdekesnek tűnő irányba haladva, arra kérem, foglalja össze a koncepciót, már csak kedvcsinálónak is az olvasóknak. „Manole mester történetét emberi szobrok gyűjteményeként szeretném megjeleníteni. A világ nagyvárosaiban rengeteg élő szobrot látni a sétálóutcákon, ha egy színésznek nincs éppen munkája, legegyszerűbb befesteni magát, és kiállni valamilyen karakterrel. Engem nagyon érdekel, hogy ezzel meddig lehet elmenni, el lehet-e mesélni vele (a megszokottól eltérően) egy errefelé mindenki által ismert történetet. Mivel tényleg érdekel, hogy működik-e, nem akarjuk a nézőket kényszeríteni, hogy végignézzék udvariasságból vagy megszokásból, mindenki akkor megy, akkor jön, amikor akar.”

Nem a nagyváros kiváltsága

Mivel a kért idő végéhez közeledünk, hagyom Kurt-öt nyugodtan meginni a kávéját és Pault faggatom, mi is most a SPOT: fesztivál, színház, műhely, mindegyik...?

„Most novemberben futunk neki a nyolcadik eseménysorozatnak. Nincs Romániában olyan művészeti egyetem és színház, ahol ne lenne legalább egy ember, aki már megfordult nálunk. Azzal már rég nincs problémám, miként töltssem meg a programot, hiszen rengetegen jelentkeznek be maguktól. Éppen ezért gondoltam azt két éve, hogy az emberek, akik itt találkoznak egymással, szerencsére már a világ minden tájáról, miért nem dolgozhatnak együtt projekteken. Sok emberrel beszéltem erről, de az ilyesmit nem lehet erőltetni, úgyhogy csak a termálfürdőben üldögélve ajánl-gattam mindenkinek, ha ilyesmire lenne szándék, jöjjenek, a szállást,

Paul Sarvadi (balra), a fesztivál kezdeményezője

Egymillió dollárt is ajánlhatnának más-hol, akkor sem adnám oda a képet, ahogy tátott szájjal nézték az előadást, a szülők hetek múlva is megállítottak az utcán, mikor lesz megint valami (Sarvadi Paul)

Kurt hosszú utat tett meg Ausztráliából Londonon át Nagy-károlyig

kaját, próbahelyet megoldom. Kurt ezt tavaly komolyan vette, és bejelentkezett. Elküldte mit szeretne, milyen ütemezésben, én pedig, a bemutatkozásával együtt kiküldtem ezeket egy körlevélben a SPOT-hoz kapcsolódó színészeknek. Akik ez alapján kedvet kaptak, itt vannak. Olyan ez, mint az alkimista üstje, aki beletesz mindenfélét, és hisz benne, hogy aranyat fog csinálni. Az is remek, hogy a csapatban van kolozsvári, bukaresti, brassói, szóval ezekbe a városokba el tudjuk vinni a produkciót. Idén az volt az egyetlen kérésem, hogy román történet legyen, vagy román szerző műve, jövőre pedig magyar témát szeretnék. Ha ezek összejönnek, két év múlva minden iskolából szeretném, ha lenne valaki itt, és csinálnánk együtt egy nagy nemzetközi projektet. Vannak már partnereink Moldovából, Romániából, Szerbiából, Magyaror-

szágról, az Egyesült Királyságból, Svájc-ból, Németországból, idén jön egy csapat Franciaországból, akik eddig még nem vettek részt.” Mivel most már harmadik éve követem figyelemmel a SPOT-tal kapcsolatos eseményeket, felmerül a kérdés, miért kell ezt éppen Nagy-károlyban csinálni? Hiszen messze nincs a színházi világ centrumában, a támogatás sem mindig megoldott, a fesztiválnak időnként vannak költségvetési gondjai. Nem lenne egyszerűbb, mondjuk Kolozsváron? Nem lehetne több forrást szerezni, a szakma elismerését jobban kivívni? „Nem szerveztem még fesztivált Kolozsváron, nincs összehasonlítási alapom. Azt tudom, hogy van olyan egyetem, ahonnan hatodszor lesznek itt kihagyás nélkül, és bizonyos osztályok csak azért hoznak össze a megszokottnál rövidebb idő alatt produkciókat, hogy a SPOT-on bemutatthassák. Neves külföldi iskolák szívesen jönnek el újra, komolyan veszik a fesztivált. Végzett diákok hívnak, hogy hoznának produkciót. Nekem ennyi elismerés elég, nem kell, hogy ezeket az eredményeket újságok címlapja hirdesse. Emellett felújítják a színházunkat, évek óta zárva van emiatt. Ez a mostani produkció hosszú idő óta az első, ami Károlyban jön létre, a SPOT az egyetlen, ami az utóbbi években a színház eszméjét életben tartotta a városban. Kolozsvárnak van két színháza, operája, fesztiváljai, ilyen szempontból nem lenne plusz, ha a SPOT is ott lenne. Az a nagy dolog, hogy itt van nálunk Károlyban. A színház nem csak a nagyvárosok kiváltsága, mindenhol ott kell lennie, akkor is, ha nincs rá forrás, ez nem lehet szempont. Vannak károlyi gyerekek, akik a tavalyi fesztiválon láttak először bábszínházat. Egymillió dollárt is ajánlhatnának más-hol, akkor sem adnám oda a képet, ahogy tátott szájjal nézték az előadást, a szülők hetek múlva is megállítottak az utcán, mikor lesz megint valami, a gyerek követeli otthon.” Lett volna még kérdésem, de az utóbbi pár mondathoz mit lehet hozzáfűzni? Azt hiszem csak annyit: SPOT Fesztivál – nyolcadszor – november 17-23. között, a zárónapon az első saját produkcióval.

A háború emlékezete – székelyföldi mítoszaink

Közel négyszáz második háborús, többségében székelyföldi veteránt kérdezett ki 2007-től napjainkig NAGY JÓZSEF történész, és megállapította: gyakran olyan kollektív mítoszok alakulnak ki a közösségekben, amelyek bizonyíthatóan nem igazak, de nem minősíthetők hazugságnak sem. A mítoszokról, azok kialakulásának pszichológiai hátteréről KUSTÁN MAGYARI ATTILA beszélgetett vele.

Hogyan kezdte el a veteránokkal foglalkozni?

A doktori disszertációmát Székelyföld második világháborús hadtörténetéből írom az ELTÉ-n, Budapesten, és miután túlságosan kevés volt a levéltári forrás, mert javarészt megsemmisültek, a túlélőket kezdtem felkeresni. Az interjúk készítése közben azt vettem észre, hogy eléggé nagyok a tévedések, néha mesészerűek a történetek, így belecsúsztam az emlékezettel, elbeszéltem történelemmel kapcsolatos szakirodalomba, és egy új oldalról is megközelítettem ezeket az interjúkat. Már nem csak a háborúról volt szó, hanem a székely közösség huszadik századi mentalitástörténetéről. Persze az interjúban elmondott információk továbbra is hasznosak voltak.

Mielőtt a mítoszokról beszélünk: mi alakította ki azokat?

A veteránok életének középpontja és egyben legmegrázóbb élménye is volt a háborús katonai szolgálat, utána önálló mezőgazdasági életformára épülő, zárt falusi társadalomban éltek, ezért tudott kiugró élménnyé válni a háború. Kapcsolódik persze az a pozitív élmény is mindehhez, hogy akkor magyar világ volt Székelyföldön, ugyanakkor fontos, hogy mozgóháborút éltek át, így élmények sokaságát tárolták az emlékezetükben.

Nagy József történész a szel-terszi táborban

Bizonyos események érzelmi-társadalmi elvárások miatt túlzottan kiemelkednek, mások ha fontosak is, eltűnnek

Az ember memóriája térhez kötött, nem időhöz, ezért tudnak egy visz-szavonulást szépen, napról napra elmondani, de kevernek el más dolgokat. Nem a felejtés a probléma az általam megkérdezetteknél sem, hanem az, hogy bizonyos események érzelmi-társadalmi elvárások miatt túlzottan kiemelkednek, mások ha fontosak is, eltűnnek.

Hogyan dolgozták fel azt, ha maguk is öltek embert?

Folyton azt halljuk, hogy ők mennyit szenvedtek, és mennyi orosz elesett, de hát ki lőtte le az oroszokat? - ebbe bele se gondolunk. Egy falusi bácsika, ahogy ezzel mi is vagyunk, nem szívesen ölt

embert. A megtörténtek miatt persze egész életen át bántotta őt a lelkiismeret, így elmagyarázta magának, hogy ez jogos volt, és mindenkinek elmesélte a történeteit, hogy viszs-szszámolást kapjon a társadalom részéről is.

Milyen mítoszok alakultak ki?

Székelyföldön a bezártság oda is vezetett, hogy a mítoszok kialakították a háborúról alkotott képet. Akik hazaérkeztek a frontról, mielőtt megírtuk volna a monográfiáinkat hetven évvel később, már befolyásolták a társadalmat a kiforrott történeteik által. Az élményeik mítoszokká változtak, hogy a katonák, a közösség áldozati szerepét, tehát

▷ erkölcsi épségét megtarthassák. A mitikus történeteknek ugyanakkor mindig reális táptalajuk van: ilyen egy gyergyói eset is. 1944 őszén a Békás- és Tölgyes-szorosokban harcoltak a Gyergyóból szervezett alakulatok. A hegyek között rendszeresen átszivárogtak a csapatok, és elfoglalták a várost, felszámolták a védelmet. Azok a katonák, akik kiépítették a védelmet, úgy dolgozták ezt fel, hogy azt mondták: a szovjet csapatok beszivárgását román pásztrok vezették a magyar csapatok hátába. Ez a történet részben értelmetlen: ha egy, a sztálingrádi csata óta a németeket felülmúló szovjet parancsnok elérkezik egy ismeretlen vidékre, ahol azt sem tudja, kik laknak, nem fog egy pásztort követni, ahogy mi sem indulnánk el egyik pástyor után sem Afganisztánban. A történetben a románság kap egy negatív szerepet: ha nem Romániához csatolnak vissza, valószínűleg nem ők lennének a rossz figurák – közel hetven interjút készítettem a környéken, számos ilyen történetet meséltek el, ennyi román pástyor nem is lehetett a vidéken.

Mit meséltek Csíkbán?

Az Úz völgyében az áttörés egyetlen nap alatt történt, de már napokkal korábban szórványos német alakulatok maradványai érkeztek vissza a szorosba, akik a magyar parancsnokokkal egyeztek, néhány bejárták a védelmi vonalakat, hogy majd a még bejövő német alakulatokat elhelyezzék a védelemben. Az ebből kialakult történetekben az áruló szerepébe a németeknek öltözött szovjet kémek kerültek, így tudták értelmezni azt, hogy az óriási erővel szemben mégis győztek a szovjetek. Csíkbán egy másik meghatározó Sebő Ödön mítosza, aki főhadnagy volt a csíki határőrség zászlóaljában. A kiadott visszaemlékezését a veteránok elolvasták, amelyben azonban főparancsnoknak nevezte magát, és a harcokat is megnyújtotta két héttel, az emlékezeteit pedig mindenki ez után igazította.

Milyen történeteket hallani Háromszéken?

Számított, hogy én is székelyföldi vagyok, mert más nemzeti-ségűvel vagy magyarországgal másképp beszélnek

Az ojtózi szorosban a kézdivásárhelyi határőrség zászlóalj küzdött, ott megtörtént az egyetlen olyan hőstett, ahol egy tartalékos zászlós megkapta a tiszti aranyvitézségi érmet. Ő egy géppuskás szakasszal halt hősi halált, de az önfeláldozásának számos története kifejlődött idővel: mindenki tud egy zászlós hadnagyot más-más névvel, itt meg ott, aki hősi halált halt ötven, száz katonával stb. Nem a háború alatti történet, de Erdővidéken a szárazajtai atrocitás vetült ki egy kicsit a környékre: nagybaconi veterán mondta el például, hogy az ő falujában valójában kétszer anynyi embert akartak megölni, mint Szárazajtán, más faluban más hasonlót mesélt el.

Létezik a teljes Székelyföldre kiterjedő mítosz?

Az 1919-ben születettek vonultak be először, 1940 őszén, majd az 1920-ban, 21-ben, 22-ben születettek. 1943-ban, mivel létrehozták a székely határőrség fiatalabb állományát, bevonultatták a levonteképzés két utolsó évfolyamát, vagyis az 1924-ben és 1925-ben született katonákat, ebből pedig kimaradtak az 1923-asok, akik viszont 1944 őszén tényleges katonaként vonultak volna be, akkorra azonban a front keresztülment Székelyföldön, a nagyobb részük így kimaradt a háborúból. A közösség persze felvetette a kérdést, hogy ez miért történt? Valahogy kialakult egy olyan mítosz, hogy Horthy Miklós kisebbik fia is 1923-as születésű volt, ezért úgy mentették fel őt a szolgálat alól, hogy inkább senkit nem vittek be abból a korosztályból. A valóságban Horthynak nem is akkor született a fia...

Ezzel a feltételezéssel nem kicsinyítik Horthy alakját?

Ezekben a veteráninterjúkban Horthy Miklós a legfelsőbb hadúr, akinek esküt tettek. A rendszeréből nem láttak semmit, mert a négy évet a laktanyákban húzták le, de mitizálják őt, mint felszabadító hőst. Ezt a mítoszt nem is kötik ahhoz, hogy amúgy mi a véleményük róla.

Az interjút mindig a bécsi döntéssel kezdem, és olyankor nagy virágosös történeteket mondanak, sokan elmesélik, hogyan vonult be fehér lovon az ő településükre, mikor ez egyébként meg sem történt.

Mennyire volt nehéz megszólaltatni ezeket az embereket, mint fiatal történetész, akit nem is ismertek?

Számított, hogy én is székelyföldi vagyok, mert más nemzetiségűvel vagy magyarországgal másképp beszélnek. Vannak tízperces interjúk, idős, beteg emberekkel, akik alig tudnak beszélni, de aki bírja, négy órát is mesél. Előfordult, hogy a család időnként benyitott megfigyelni, hol tart éppen a történet, vagy megtörtént, hogy szóltak: ebédidőben mindig mesélni kezd, olyankor menjek. Tíz évvel korábban még nem voltak ilyen beszélgetések, de az öregkorral jár, hogy elkezdik felidézni a fiatal éveiket. A kilencvenes években nem gondolkodtak ezen annyit, lekötötte őket a mindennapi élet, pedig jobban emlékeztek volna. Elmesélte egy gyergyói bácsi például, hogy amikor Szatmár környékére értek, mindenki nekiesett a borospincéknek, a német katona belelőtt a hordóba, kifolyt a bor, és belefulladt, berúgtak stb. Egy félórás mesélés után elértek Tokajra, ahol mindenki nekiesett a borospincéknek, a német katona belelőtt a hordóba, kifolyt a bor, és belefulladt, berúgtak stb. Az biztos, hogy amit mesélt, igaz volt, de csak egy helyen történhetett meg. Más azt mesélte el, hogy Gábor Áron rézágyújával lőtt – nem szóltam egy szót sem, de meg akartam fejteni, hogy miért mondta ezt: a háború alatt is nagy kultusza volt Gábor Áronnak, a 48-as hős etalonnak számított, és annyira azonosult vele ez az ember, hogy a szabadságharcosok mellé helyezte magát.

A kutatásod folytatódik?

Minden székelyföldi katonai alakulat történetét össze akarom állítani, de hiába kérdeztem ki négyszáz embert, van olyan zászlóalj, ahonnan senkit nem találtam még, úgyhogy folytatom az interjúkat.

Választások Belgisztánban

Brüsszel egymilliónyi összlakosságából a muszlimok száma elérte a háromszáz ezret. „Európa fővárosa” mára a leginkább iszlám város föld-részünkön. Magas születési rátájuk következtében a 2050-es évekre a kontinens számos városában többséget alkotnak majd az előregedő európai gyökerű lakossághoz képest. SZILÁGYI ALADÁR írása.

Mahinur Özdemir
második
mandátumát
kezdi Brüsszel
parlamentjében

Akár négy évvel ezelőtt, úgy 2014-ben is éppen a választási előcsatározások tőzésekör töltöttem két hetet Belgiumban. Nem csak az időt mulattam, hanem remekül szórakoztam országjárásaim alkalmával a szabadtéri kampányesemények, performanszok láttán, az újságok, a szórólapok és a plakátok böngészése közben.

A belgákat nem kell részvételre ösztökélni, hiszen több mint 90 százaléuk rajta van a választási lajstromon, a listákra való feliratkozás pedig immár 1892 óta az urnák elé járulás állampolgári kötelezettségét is jelenti.

Lehetőségem támadt összehasonlítani a négy esztendővel ezelőtti és a 2014-es kampányt. Igaz, a mostani sokkal többről, „mindenről” szólt, hiszen valamennyi képviselőház összetételéről (négy van belőlük: flamand, vallon, Brüsszel fővárosi, és szövetségi – ami ugyanennyi kormányt is jelent), illetve az EP-képviselők kilétéről is dönteni kellett. Első pillantásra megállapíthattam a terjedelmesebb plakátsorok alapján, hogy 2014-re ugyancsak megnőtt a pártkínálat, főleg az új politikai tömörülések ambícióinak köszönhetően. A gyakran poszternyi kültéri hirdetések tanúsága szerint 2010-hez képest több nő és... sokkal több iszlámhívó került a

Mind a hárman egyaránt elutasítják népeik kirekesztettségét, a gettószót, minden negatív következményével együtt, épp úgy, mint az arab világból egyre erőteljesebben hegyűríző, szélsőséges iszlamista mozgalmakat

Iszlámellenes
választási plakát

nem szélsőjobbos flamand és a vallon pártok listáira, ráadásul muzulmán pártkezdmények is megjelentek a palettán! Igaz, (még) egyetlen jelöltjük se került be valamelyik törvényhozásba, de az önkormányzatokban már több helyütt jelen vannak...

Mahinur Özdemir Három, a divatlapok címlapjára méltó fiatalasszony ismerősnek tűnt számomra. Azóta kiderült, hogy kettőjük kellő arányban nyerte el a szavazók bizalmát. A *cdH* (*Centre Démocrate Humaniste*), a francia nyelvűek kereszténydemokrata pártjának üdvöskéje, a 31 éves **Mahinur Özdemir** immár második mandátumát kezdi Brüsszel fővárosi parlamentjében. Annak idején, a török bevándorlók Belgiumban született lánya *Schaerbeek* önkormányzatának tanácsosaként kezdte politikai pályafutását, még egyetemi hallgató korában. A pártjukat frissíteni szándékozó humanisták hamar felfigyeltek a *Brüsszeli Szabad Egyetem* közigazgatási szakán tanuló, a diákéletben tevékeny, öt nyelven beszélő lányra. Eredményes önkormányzati tevékenységének köszönhetően 2009-ben felkérték, vállalja el a jelöltséget

a brüsszeli regionális választásokon, a *cdH* színeiben. Elvállalta, és be is jutott. A 26 éves török lány sikerét egymást túllihegve tálalta média, de ami még nagyobb szenzációt keltett: földig érő ruhában, muzulmán kendővel a fején lépett be a törvényhozás szentélyébe. Miért, miért nem, erre, az egyébként Mahinur számára előnyös, hófehér ruházatra eddig nem figyeltek fel. Holott, bevallása szerint 14 éves kora óta így öltözködik, így járt az *Institut des Dames de Marie* katolikus intézetbe és az egyetemre is. „Nem csak az identitásomhoz, hanem a személyiségemhez, egyéniségemhez is illő viselet, jól érzem magam benne” – zárta rövidre a kérdést. A következő esztendőben, Belgium szövetségi parlamentje megszavazta a muzulmán nők öltözködésére vonatkozó, úgynevezett gurkatörvényt. Mahinur Özdemir viszont azóta is viseli a „kampányarcát” bájosan kiemelő kendőt. Fogadkozik, hogy szociális kérdésekben, a munkanélküliség, a fiatalok társadalmi beilleszkedése ügyében – nem csupán népe érdekében – még több reformjavaslattal fog élni, mint előző mandátuma idején. Hogy haragosai is vannak – a „gyaurokkal”

NON AU NÉGATIONNISME !

▷ való közös politizálás miatt, éppen a bevándorlók köreiben is –, azt a plakátháború kevésbé demokratikus fejleményei bizonyítják: a cdH embereit felvonultató posztereken sokfelé vastag piros festékekkel ikszelték át a párt négy muzulmán képviselő-jelöltjének az arcképét.

Másik kedveltem, Zuhail Demir

Európai szemmel nézve különleges jelenség. Hatalmas zöld szemű, finom metszésű arcát gazdag hajzuhatag keretezi. Őt viszont egy torzképpé másított plakáton pillantottam meg először, pártjának elnöke társaságában. Jótét lelkek foghíjasan viacsorgó, ráncos némberré pingálták át az N-VA (*Nieuw-Vlaamse Alliantie*) antwerpeni listavezetőjét.

Az Új Flamand Szövetség mérsékelt nacionalista, konzervatív politikai tömörülés, Flandria Belgiumtól való békés, fokozatos leszakadását foglalta távlati programjába. A Szövetség annyira mérsékelt, hogy nem habozott a nemzetközi jog tekintélyes szakértőjeként jeleskedő fiatalasszonyt befogadni. Mi több: 2010-ben a párt képviselőjének választották a Flamand Képviselőházba, 2013-ban pedig Antwerpen központi körzetének polgármestere lett. Most, 2014-ben még magasabbra jutott: a N-VA listavezetőjeként került be Belgium Szövetségi Parlamentjébe. Mivel pártja a legeredményesebb formációvá nőtt ki magát, a koalíciós tárgyalások befejeztével alakít országos kormányt, Zuhail Demir pedig az egyik miniszteri tárca várományosa. Előző mandátuma idején a francia szocialista *Elio Di Rupo* vezette szövetségi koalíciós kormány egyik legvehemensebb bírálójának

Az antwerpeni városi tanácsosnak megválasztott Redouane Ahrouch kampánya idején hisztérikus támadásokat intézett azok ellen az „áruló” török és marokkói politikusok ellen, akik bármelyik flamand vagy vallon párt „uszályába fogózkodva a saját népük ellen fordultak”

Zuhail Demir, az egyik miniszteri tárca várományosa

bizonyult. Filippikáiban nem csak a kormányzat bevándorlók integrációját megnehezítő intézkedéseit bírálta, hanem az oktatási rendszerre, a társadalombiztosításra, a munkanélküliségre vonatkozó politikáját is. Egyébként Zuhail többszörös kisebbségiként érkezett a belga politikai elit legmagasabb szintjére. Törökörszágból Belgiumba emigrált, alevita kurd család gyermekeként született Genk városában, 1980-ban. Jogot tanult a *Löveni Katolikus Egyetemen*, majd társadalomjogból doktorált a *Brüsszeli Szabad Egyetemen*. Antwerpen lakosainak többsége az utóbbi évtizedek legeredményesebb polgármesterének tartják a miniszterjelölt asszonyt.

Harmadik „ismerősöm”, Zohra Othman parlamentbe jutásához mintegy másfélszáz szavazat hiányzott. Pedig esélyesnek tartották, hiszen a flamand szocialisták pártja, a *PTB* listavezetőjeként vált a jobboldal által uralt Antwerpen elővárosa, *Borgerhout* baloldali többségű tanácsának tagjává. Közvéleményformálók szerint könnyű volt a vaslédiként is aposztrofált Zohranak *Borgerhoutban* nyernie, hiszen a 45 ezres lélekszámú település lakóinak közel kétharmada Marokkóból érkezett Belgiumba, ő pedig marokkói szülők gyermeke. Zohra Othman – akár csak jobboldali riválisa, Zuhail Demir – a *Löveni Katolikus Egyetem* jogi karán szerzett diplomát.

Neve akkor lett ismertté, amikor 2002-ben felvállalta a gyilkosság áldozatává vált *Mohamed Achrak* vallásánál családjának jogi támogatását. A merénylet revolvergolyója egy,

az ifjú marokkóiak körében nagy népszerűségnek örvendő iszlám oktatási életét oltotta ki. A felháborodott fiatalok százai az utcára vonultak, a rendőrség könnygázlövedékekkel próbálta csillapítani a tüntetők dühét, sikertelenül. Az erőszakos hatósági fellépés és az újfasizta ultrák agresszív ellentüntetése miatt csaknem polgárháborús helyzet alakult ki *Borgerhout* városában. Végül az ügyvédnek és az – egyébként vele szemben ellenséges érzelmeket tápláló – *Európai Arab Liga* képviselőinek közös fellépéssel sikerült lecsillapítaniuk a kedélyeket.

Nos, Zohra egy ilyen puszkaporos hordó tetején kezdte el önkormányzati tevékenységét, tanácsosként éppen a fiatalok, a szociális ügyek és a diverzitás problémáinak lett a felelőse. Kezdeményezései között szerepel az ifjúság számára közterek, sporttelepek, klubok, igényes szórakozóhelyek biztosítása, a muzulmán és a nem muzulmán lakosság közös szabadidőprogramjainak, kulturális rendezvényeinek a kezdeményezése. A „diverzitás” az önkormányzat értelmezésében egyébként a „más-ság” fogalmkörét is magában foglalja. És a tanácsos még azt a liberális felfogást is a magáénak vallja, mely a homoszexualitás elfogadását hirdeti. Az iszlámhitű politikus azt is felvállalta, hogy május elsején, a *Diverzitás Nagy Ünnepe*n együtt meneteljen velük a *Gay Pride* rendezvényén...

Hogy felekezeti hovatartozásukon túl, mi a közös a merőben elétérő politikai elveket valló török Mahinur Özdemir, kurd Zuhail Demir és marokkói Zohra Othman szerepvállalásában? Magas képzettségű, a belga társadalomba beilleszkedett, identitásukat is következetesen ápoló értelmiségiként mind a hárman egyaránt elutasítják népeik kirekesztettségét, a gettósodást, minden negatív következményével együtt, épp úgy, mint az arab világból egyre erőteljesebben begyűrűző, szélsőséges iszlamista mozgalmakat, törekvéseket. És a három amazonnak bőven van mi ellen küzdenie!

A Dzsihád fekete zászlaját tűznék ki a királyi palotára *Dyab Abou Jahjah* a már említett Európai Arab

Liga elnöke így fogalmazott a liga honlapján: „Antwerpen a cionizmus bástyája Európában, emiatt ennek a városnak a propalesztin akciók Mekkája kell válnia.” Továbbá: „Már tízszer annyian vagyunk Belgiumban, mint a németek. Ha következetes a nemzetközi jog, el kell ismerni az arab nyelvet a negyedik hivatalos nyelvnek. Belgiumnak nem kell elismernie a világ valamennyi nyelvét, de ami bennünket illet, messze túl kell lépni az arab nyelv otthoni használatának egyedüli jogán.” Jahjah javaslatára reagálva *Xavier Lussin*, a Brüsszeli Szabad Egyetem arab tanára kijelentette: „Úgy vélem, a Maghreb országaiból Belgiumba érkező arabok nagyobb része nem beszél, vagy nem ír klasszikus arabul. Tudtommal a marokkóiak 40-50 százaléka berber származású, körükben nem az arab az első nyelv. Az arab anyanyelvűek körét pedig egy sajátos diglosszia (kétnyelvűség) jellemzi. A klasszikus arab a hivatalos nyelvük, azon politizálnak, azt használják írásban, de mellette a tájnyelvet beszélik a hétköznapi kapcsolatokban, amelyek régióról régióra különbözik. Gyakorlatilag senki nem használja anyanyelvüként a klasszikus arabot.”

A 2012-ben Belgiumban alapított *Islám Párt* színeiben antwerpeni városi tanácsosnak megválasztott *Redouane Ahrouch* kampánya idején hisztérikus támadásokat intézett azok ellen az „áruló” török és marokkói politikusok ellen, akik bármelyik flamand vagy vallón párt „uszályaiba fogózkodva a saját népük ellen fordultak”. Az *Islám Párt* három település: Anderlecht, Molenbeek és Brüsszel város tanácsába jutatta

Zohra Othman jogász, Antwerpen egyik elővárosának tanácsosa

Nagy visszhangot váltott ki az a kezdeményezés, mely szerint Antwerpen „alacsony kihasználtságú” templomait mecsetekké kellene átalakítani a növekvő muzulmán népesség igényeinek kielégítésére

be az embereit. Vérszemet kapva, immár nyíltan hirdetik, hogy fő céljuk: országszerte bevezetni az *iszlám bíróság*, a *sarija* intézményét, hosszabb távon pedig iszlám állammá változtatni Belgiumot.

A még szélsőséesebb *Sharia4-Belgium* muszlim mozgalom is az iszlám sarija törvényt kívánja bevezetni Belgiumban és Európa többi részén. Egyre agresszívebb hangon arra buzdítja muszlim követőit, hogy vessenek véget a demokratikus rendnek Európában. *Sheik Abu Imran* a mozgalom szóvivője kijelentette, hogy az iszlám dzsihád fekete zászlója „hamarosan valamennyi palota tetején ott fog lobogni Európában.” Egy videofelvételen Imran kommandós ruhában látható és az *Atomium*, Belgium nemzeti szimbóluma elpusztítására szólít fel. Imran ezt mondja: „Ez egy rövid üzenet Belgium királyához és különösképp a Belgiumban élő muszlimokhoz. Ez az a zászló (a dzsihád fekete zászlója), mely – ha Allah is úgy akarja – hamarosan a belga királyi palota tetején fog lobogni. Láthatjátok a bálványimádók zászlaját, a hitetlenségét, és hamarosan a »nincs más isten csak Allah« zászlaját fogjátok ott látni lobogni, a palota tetején és minden más európai palota tetején, míg nem – ha Allah is úgy akarja – el nem érjük a Fehér Házat”...

A *Sharia4Belgium* tényleg létrehozta Antwerpenben, az ország második legnagyobb városában, Belgium első sarija alapú bíróságát. A csoport vezetői azt mondják, hogy a bíróság célja egy párhuzamos jogrendszer megalkotása, mely megkérdőjelezi az állam fennhatósá-

gát, polgárjogi végrehajtó funkcióját illetően, amit a belga alkotmány biztosít.

Az efféle hajmeresztő törekvéseket több, liberális szerepkörben tetszelgő belga politikus felelőtlen javaslatai is bátorítják. Például, nagy visszhangot váltott ki az a kezdeményezés, mely szerint Antwerpen „alacsony kihasználtságú” templomait mecsetekké kellene átalakítani a növekvő muzulmán népesség igényeinek kielégítésére. Az ötlet *Philip Heylen* polgármester-helyettes szüleménye! Borgerhout negyedben, ahol az afrikai bevándorlók vannak többségben, a városi televízió riportere egy kávézóban megkérdezte a vendégeket, mit szólnak az ötlethez. Míg páran nyitottak voltak, a legtöbb megkérdezett szerint annak kivitelezése lehetetlen, mivel eurómilliókba kerülne a templomok mecsetekké való átalakítása, nem is szólva arról, hogy nem Mekka felé néznek...

Kiszabadították a szellemet a palackból

Brüsszelben 2014. május 8-án és 9-én tartották azoknak az európai és más országoknak a találkozóját, amelyeknek állampolgárai Szíriában harcolnak. A konferencián részt vettek az EU tagországainak delegációi, független képviselők, az USA, Törökország, Marokkó és Tunézia terrorelhárító szervezetei. A találkozó fő témája: hogyan lehet ellenállni az európai dzsihád azon tagjainak, akik a szíriai konfliktushelyzet után elkerülhetetlenül visszaszávivárognak? Európa most abba a helyzetbe került, amelyre a szakértők még a szíriai polgárháború kitörése előtt, 2011-ben figyelmeztették: nem szabad játszani az iszlám radikalizmussal és támogatni Szíriában a dzsihád tagjait, csak azért, mert a Nyugatnak nem nagyon tetszik *Bassár el-Aszad* rezsimje. A Szíriában harcoló európai állampolgárok pontos számát nem tudni. Brit kutatások alapján mintegy hetven ország állampolgárai harcolnak ott.

Egyes elemzők szerint az Európából érkezettek száma 11 ezerre rúg. Az „önkénteseket szállító” legjelentősebb, leggazdagabb európai uniós tagállamok: Franciaország, Nagy-Britannia, Németország, Belgium...

Aki szíven találta Szatmárnémetit

Száz éve, pontosabban az európai hírvé sebész, Lükő Béla óta nem volt olyan népszerű orvosa Szatmárnémetinek és a több megyére kiterjedő régióknak, mint prof. dr. GALAJDA ZOLTÁN szív- és érsebész. Pedig hetente mindössze egy-két napot tölt a Szamos-parti városban, a többi időt a Debreceni Egyetemi Klinika Szívsebészetén, feltéve, ha közben nem hívják valamilyen súlyos operációhoz Németországba, Franciaországba vagy éppen Bukarestbe. SIKE LAJOS többek között arról kérdezte, miért éppen Szatmárnémetit választotta második munkahelyéül.

Már első találkozásunk alkalmával felfigyeltem, hogy kiválóan beszél románul.

Szeretem, ha minden nyelvet lehetőleg minél helyesebben beszélek, természetesen román iskolába is jártam, így könnyebb volt az elsajátítása. A nyelv helyes használatának megtartása viszont egy egyszerű módszernek köszönhető: az általam beszélt öt nyelvet úgy tartom életben, hogy próbálok eredetiben olvasni az adott irodalom írásaiból, így például Adyt magyarul, Eminescut románul, Heine-t németül.

Tudatosan választotta a szív és érsebészetet? A híres marosvásárhelyi érsebészen kik voltak a példaképei? Mit adott ehhez Debrecen és a külföld?

A szívsebészetet tudatosan választottam. Gyerekkoromban két dolgot szerettem elképzelni magamnak: hogy műtök és hogy repülök. Az akkori biológiatanárnőm azt tanácsolta, inkább műtek, mert amellett repülhetek, fordítva nemigen jön össze. A tanárnő közeli ismerőse Frantu Vasile, elismert sebész volt. Emlékszem, a 70-es években egy kis városi kórházban májrezekciókat, gyomorrezekciókat és hasonló nehézműtéteket végzett szövődmény nélkül. Akkoriban nem létezett aszisztens, a műtéteket a műtősnővel végezte. A műtősnő nevére is emlé-

szem, Bónis Gyöngyi, a helyi focicsapat kapusának volt a felesége. Mivel a biológia tanárnőm valahogy összehozott a fent említett sebésszel, és az nyilván nem tudott szabadulni tőlem, már nyolcadikos koromban, miután megtanított gyors kiképzéssel bemo-sakodni, asszisztáltam műtéteiben. Mivel a szívsebészet misztikusnak és kiemelt sebészetnek látszott, arról álmodoztam, hogy szívsebész leszek. Akkoriban a marosvásárhelyi szívsebészetnek már akkora híre volt, hogy természetesen csak ez jöhetett nálam szóba. Marosvásárhelyen viszont nagyon nehezen lehetett a szívsebészetre bejutni, így maradt Debrecen, hogy közelebb legyek a szüleimhez. Debrecenben nem az volt a szokás, hogy tanítanak, itt el kellett lesni a tudományt. Párizsban viszont, ahol a gyerekszívsebészetet tanultam, ott komolyan oktattak. Mindkét professzornak hálával tartozom ezért.

Már nemzetközileg ismert szakorvos volt, lett volna bőven választása nagy egyetemi központok közt, amikor pár éve létrehozta Szatmárnémetiben a szív- és érsebészeti osztályt. Azon túl, hogy ebben a régióban sok szívbeteg van és elhalálozási arányuk is magas, mi motiválta, hogy Szatmárnémetiben és például nem a Debrecenhez közelebb lévő Nagyváradon nyitotta meg?

A Debreceni Egyetemnek már rég érdekében volt támogatni a Nagyvárad Kórházat egy szívsebészet létrehozásával. A pályázatot is elnyerték, emlékszem, hogy az egyetem akkori stratégiai igazgatója kért fel rá, hogy írjam meg a pályázatot, mivel határidős volt. Ezt meg is tettem, el is nyerték a pályázatot. A saját osztályomon vártuk a nagyvárad személyzetet továbbképzésre, viszont a mai napig nem érkeztek meg. A pénzt, gondolom elköltötték másra.

Hogy hogyan kezdődött Szatmár? A válasz két részből áll: valaki, aki közel állt hozzám, Szatmárnémetiben halt meg, és úgy, mint más beteggel is teszem, próbáltuk gyógyítani betegségét. Ezen kí-

vül, ahogyan később felfedeztem, a gyerekkori sebésmesteremnek, Frantu doktornak távoli, nem vér szerinti rokonai, Szatmáron élnek. Tehát Szatmárnémetinek már volt egy „érzelmi előkészítése” ezen a téren. Mivel Nagyváradon az előbb említett tények miatt nehézkesen lehetett fenntartani a közreműködést, Debrecenhez Szatmárnémeti volt a legközelebb. A szándék nem tőlem indult. A Debrecenben töltött éveim alatt műtöttem nem egyszer Romániából olyan betegeket, vagy azok hozzátartozóit, akik jártasak voltak a romániai egészségügyi politikában. Szinte mindegyikük, legyenek románok vagy magyarok, azt kérték, hogy hozzak létre egy intézetet otthon, hisz nem mindenkinek volt elegendő pénze kifizetni a Debreceni Egyetemen a műtési díjat. Addig-addig, hogy egyszer igent mondtam.

A korábban négy országban elvégzett 2500 műtét mellett, alig két év alatt már Szatmárnémetiben is túl van a kétszáz sebészeti beavatkozáson. A jelentősebbekről a helyi magyar és román sajtó egyaránt beszámolt, köztük arról a hazai viszonylatban egyedülálló esetről, amelyet több országban nem vállaltak, ezért a média a sikeres szatmári műtétet szenzációként tálalt. Mondana valami erről az életmentő beavatkozásról? S pár szót arról a tavaszi bukaresti operációról is, amikor Arafat államtitkár úgy látta, hogy az adott esetben már csak Ön segíthet.

Szatmárnémetiben, ahhoz, hogy ne ütközzön a debreceni munkaidőmmel, általában hétvégén, vagy este hat és hajnal hat óra között műtöttem. Egyik Egyetemi Központnak a várólistájáról sem operáltunk meg beteget, azokat a betegeket láttuk el, akikről más helyen azt mondták, hogy nem lehet, vagy a magas kockázat miatt nem vállalták. A szatmári személyzetet saját magam és egy pár közeli debreceni munkatársam képeztük ki. A nővérekkel így meg is lennénk, jelenleg fiatal orvosokat próbálunk odacsalni az osztályra.

**Úgy
Romániában,
mint Magyar-
országon
is a szív-
sebészet
alulfinanszírozott,
mivel
a fogyó-
eszközök
drágák,
ugyan-
annyiba
kerülnek,
mint
az Egyesült
Államokban**

Ami a bukaresti műtétet illeti, nem Arafat államtitkártól indult a kezdeményezés. Egy tehetséges sebész kollégámtól jött a kérés, de sajnos a beteg állapota már túlhaladott volt.

Volt még néhány ilyen nagy visszhangot kiváltó műtétje Szatmárnémetiben. Ha ezek nem eléggé meggyőzőek, akkor mi az? Kértem ezt azért, mert még ennyi idő után se jön össze időben minden feltétel ahhoz, hogy egy-egy műtétet ne kelljen halasztania. Mit lát e mögött?

Az, hogy egy szívűműtétet használni kell, és várólista van, nem szatmári specifikum. Úgy Romániában, mint Magyarországon is a szívsebészet alulfinanszírozott, mivel a fogyóeszközök drágák, ugyanannyiba kerülnek, mint az Egyesült Államokban. A gazdasági források viszont nem ugyanazok. Addig, amíg Romániában 1000 eurót fizetnek egy szívűműtétért, Magyarországon kicsit többet, addig Németországban a szívsebészeti támogatás betegenként eléri a 25.000 eurót is. A különbözet nem a felhasznált eszközök árában, hanem az egészségügyi személyzet bérében rejlik.

Innen is, onnan is hallani, hogy működik a szakmai féltékenység Szat-

Dr. Galajda Zoltán ér- és szívsebész bemutatót tart egy szakmai találkozó

márnémetiben is. Igaz, az ember már olyan, hogy irigylit sikeresebb társát, esetenként mindent megtesz, hogy betartson neki. A szatmári kórházban minden bizonnyal az ilyenek terjesztették el, hogy azért kevés a pénz, néha mosószerre is alig jut, mert a szívsebésznek adják. Az ilyen beszédeken hogyan teszi túl magát?

Azt cáfolnám, hogy a Szatmári Kórházban mosószerre azért nem jut pénz, mert a szívsebészet elviszi. A Szatmári Kórházban eddig sem volt mosószerre pénz, talán ezután lesz. A szívsebészet támogatása a Megyei Tanács külön fejlesztési programjából származik, és ha megvalósul, akkor a kórház más besorolásba kerül. Ez azt vonzza maga után, hogy az állami pénztárból több forráshoz fog jutni.

Osztályán állandóan példás rend és tisztaság van, nem lehet csak tettség szerint ki-besétáfkálni, s a beteg mindenféle tájékoztatása két nyelven történik. De elég erre csak a jól ismert román közmondással válaszolni: omul sfînteste locul?

Egy szívsebészet tisztaság, fegyelem, és kölcsönös együttérzés nélkül nem működhet. Talán ezért találunk ilyen nehezen megfelelő

személyzetet. A nővérképzést befejeztük, szeptember elsejétől két fiatal és egy tapasztalt szakorvossal tárgyalunk azért, hogy az osztályon a tevékenység folyamatos legyen.

Úgy tűnik sikerült megkapaszkodnia Szatmárnémetiben Az interjút megelőzően beszéltem Adrian Stef megyei tanácselnökkel, Riedl Rudolf alelnökkel és Venemozer Erika kórházmenedzserrel, akik egyetértettek abban, hogy nem lehet az intézmény olyan rossz anyagi helyzetben, hogy a szív- és érsebészetet feladják. Válaszukban benne volt: már csak azért sem, mert ma már egyértelműen ez Szatmár legrangosabb egészségügyi intézménye!

Az osztály létrehozásában és fenntartásban pontosan a kérdésben említett személyek húzták a nehezt. Eddig az osztályon vállaltuk a különösen magas kockázatú műtétek elvégzését, sokszor a betegeknek szinte utolsó ellátási menedéket nyújtottunk. Ez volt a szándékuk azoknak is, még ha a nevüket nem is említjük meg, akik a szatmárnémeti szívsebészet működését aláírták. Ha sikerül egy működő osztályt hagyni magam után, amely folyamatosan ellátást biztosít, úgy gondolom, elégedett lehetek.

● **Ha sikerül egy működő osztályt hagyni magam után, amely folyamatosan ellátást biztosít, úgy gondolom, elégedett lehetek.**

A szabadság színes Szigete

Látogatói rekordot könyvelhetett el az idei Sziget Fesztiválköztársaság. Az augusztus 11–18. között tartott nemzetközi eseményen 415 ezren fordultak meg, a legtöbben, 85 ezren nagyjából féldőben, a csütörtöki napon voltak kint a Szigeten. Európa egyik legnagyobb ifjúsági fesztiváljának hangulatáról Fried Noémi Lujza számolt be lapunknak.

Az óbudai Hajógyári-szigetre belépést biztosító karszalag átvételekor, valamint ahányszor csak a Szigetre érkezem, feltűnt, hogy bár a helyszínen a Filatori gát HÉV-megállótól kordonok és készenléti rendőrök között lehetett eljutni, a jegyüzérek az utolsó napig próbálkoztak adásvétellel: a különbség az itthoni fesztiválokhoz képest mindössze annyi volt, hogy nem magyarul és románul, hanem magyarul és angolul keresték és árulták a belépőket.

Beléptetésekor először a karszalagok épségét ellenőrzik, majd a hídon átkelve a csomagokat is vizsgálják. Ételt-italt nem igazán lehetett bevinni a Szigetre, a cél, hogy a szigetelő odabent vásároljon, az árak azonban még a helybeliek szerint is borsosak voltak. Az árusoknál készpénz helyett fesztiválkártyával lehet fizetni, ennek kiváltásakor levontak 500 forintot, amit azonban jóváírtak, ha a fesztiváló az ugyancsak kártyakiváltáskor kapott szemetes zacskót megtöltve leadta.

Minden fesztiválózó kapott egy többhasznú „útlevelet is”, ezzel játszani is lehetett, a különféle helyszíneken begyűjtött pecséteteket Sziget zöldkártyára válthatták be. Az útlevél elsődleges gyakorlati haszna az volt, amellyel, hogy tartalmazta a fesztiválhelyszínek programjait, a különféle színpadokon fellépők listáját és a koncertek kezdési idejét, hogy szerepelt a fesztivál helyszínének részletes térképe is, mely nemcsak a látványosságot színhelyét, hanem a kempingek, gyógyszertárak, elsősegélypontok zuhanyzók pontos lelőhelyeit is sorolja.

Bár a legtöbben a koncertek miatt látogatnak ki a szigetre, bőséggel

Zászlófesztivál
a Nagyszínpad
előtt

**Az árusoknál
fesztivál-
kártyával
lehet fizetni,
ennek
kiváltásakor
levontak
ugyan 500
forintot, amit
azonban
jóváírtak,
ha a fesztiváló
a kártya-
kiváltáskor
kapott
szemetes
zacskót meg-
töltve leadta**

akadt még érdekes program. A zenekedvelőknek volt miben válogatniuk, hiszen a pop-rock nagyszínpad mellett az A38 színpadon, a Petőfi Rádió – Volt Fesztivál színpadon, az Oláh Andor emlékének dedikált ír-blues színpadon, a Világfalu színpadon és a tribute-színpadon is szólt a zene, de az 54 helyszín közül például a Colosseumban és a Cöxpon Chill Gardenben is voltak fellépők. Néhány név, a teljesség igénye nélkül: Placebo, Lily Allen, Tankcsapda, Skillrex, Madness, The Bloody Beetroots, Wild Beasts, Ocho Macho, Anna and the Barbies, Magashegyi Underground, Kiscsillag, Budapest Bár, Szabó Balázs Bandája, Péterfy Bori és a Love Band,

Vad Fruttik, Ferenczi György és a Rackajam, Török Ádám és a Mini, The Irish Coffee, Besh O Drom, Söndörgő, Fanfara Transilvania, DJ Gaetano Fabri, DJ Kosta Kostov, DJ Azou, Minimal Circus, Blue Forest, Buster Keaton.

Sorok nélkül nem megy Sétálgatásra, nézelődésre istenigazából az első vasárnap jutott idő, mikor az ember még jobbára egyedül indult el bókászni, hiszen korábban barátokkal is találkozott, két váradi hol másutt üljön le egy sörre, mint a Szigeten, ha itthon nem jut rá idő, vagy nem kerül alkalom... Igaz, ennek köszönhetően látom például barátom keresgélése közben a szerdai zászlófesztivált, mikor is a nagyszínpad előtt a különféle nemzetek zászlai mellett számtalan Sziget-zászlót lengettek a tömegben. A programot olvasva némileg sajnálkoztam azon, hogy lemaradtam a buborékfújásról és a szerpentin party-ról, de legalább idejében eldönthettem, hogy kihagyom a hat tonna festékporral megrendezett „színkavalkádot”, aminek nyomait szombaton némi kaján vigyorral szemlélem a többiekben. Magasságiszonyos lévén, hamar a kihagyandók közé kerül a Szigeteye és a bungee jumping is, a földön is akad elég látnivaló, igaz, a hosszú sorok néha kedvlehasztóak. Sorok márpedig vannak, akár a Luminárium előtt, akár a Kelet-Európa Vurstlinál, de

A fesztivál-
köztársaságba
vezető hid

az étel, az ital, a kávé megvásárlásáért, a szigetkártya feltöltéséért is várakozni kell. Az átkos időket idéző sorokat látva talán az a legfeltűnőbb, hogy szinte mindenki türelmesen várakozik, igaz, a szervezők gondoskodtak is arról, hogy zökkenőmentes legyen az ellátás. S ha már filozofálgatás, talán nem véletlen, hogy a bejáratnál hatalmas banner fogad, rajta különféle nyelveken a „szabadság” szó, s talán nem véletlen, hogy a Sziget neve idén: fesztiválköztársaság. De ez már politika, amivel szerencsére nem találkozunk a Szigeten, bár a Civil szigeten némileg furcsa módon, hiszen civilekről beszélünk, állami szervezetek is képviselik magukat.

A civil sátraknál érdekes programokat kínáltak. A Szkeptikus Társaságnál például kísérleteket végeztek, sokan üldögéltek a Mensa-sátrnál, másutt hatalmas sakkfigurákat tologattak a játékosok. A Transparency International sátra előtt egyfajta „szerencsekerék”. A mellrák ellen kampányolóknál egy védőnő beszélget a fiatalokkal és idősebbekkel, szórólapokat adnak át az önvizsgálatról, és egy műanyag mellmodellen ki is tapogathatjuk azokat a csomókat, melyek észrevételével megelőzhető a nagyobb baj. A vállalkozóbb kedvű hölgyekről fotó is készül, üzenetet is hagyhatnak a sátrnál, miután megkapják a kampány világszerte ismert rózsaszín szalagját, stílusosan szintén rózsaszín cédulákon. A mienk ennyi: „élj”. A zsidó sátrnál szintén teszteltek és társasjátékkal várják a belépőket, előbbiekben például az ünnepekre vonatkozó kérdésekre is lehet válaszolni. Kóser csokoládészelet, golyóstoll és hűtőmágnes a jutalom, és megtudjuk, hogy legtöbbször érdeklődéssel fordulnak felénk. A transzneműek sátránál már alaposabban próbára

Gólyalábakon, apró gőzmozdonnyal

tették tudásunkat, a kérdések ugyanis főleg az LMBT-közösség tagjainak jogaira vonatkoznak, ENSZ-határozat, uniós döntések időpontját, betiltott Pride-felvonulás helyszínét lehet megtippelni, az érdeklődőknek ugyanakkor „házasságkötésre” is lehetőségük nyílik. A sátorban ülők kedvesek, nyitottak és praktikusak: gumióvszerrel ajándékozzák meg a hozzájuk betérőket. Távolodóban azon gondolkodunk, vajon mennyit segíthet az ő, vagy akár az állatvédők, természetbarátok, jogvédők tevékenysége egyes előítéletek eloszlásában. Arra jutunk, hogy sokat és keveset, hiszen akinek „van füle a hallásra, az hallja”, aki pedig kényelmesen éldegél előítéleteibe burkolózva, annak nagyjából mondhat bárki bármit, úgymint leperreg.

Egy kis séta A nagyszínpad környékén harangjáték szölt, közelebb érve már látni, hogy nem automata mozgatja a figurákat, pantomimesek imitálják az órából felbukkanó alakokat. Tovább sétálva az ausztráliai Strange Fruit „légitáncosai” bővültek, incselkedtek, „táncoltak” bámulatos kecsességgel hajlékony rudakra szíjazva. Before I die (Mielőtt meghalok) felirat szerepelt egy hatalmas fekete táblán, amire ki-ki ráírhatta

vágyait, kívánságait, saját „bakancslistáját”, miközben kicsit odébb Afrika világával ismerkedhettek az érdeklődők. A relaxálni vágyók a thai masszázst próbálhatták ki, a Világfaluban régi magyar népi játékokkal is játszhattak a szigetlakók.

A Fidelio kultúrzóna – Összművészeti színpad környéke is megért néhány látogatást, reggelente tajcsi és jóga, estefelé Hócipő kabaré várta a látogatókat, többek között Laár Andrással, a Szomszédnéni Produkciós Irodával, Varga Ferenc Józseffel. A szórakozást opera követte a Magyar Állami Operaszínház művészeinek előadásában, majd kortárs színházi és táncelőadásokat láthattak az érdeklődők. A Rubik-szigeten a 70 éves Rubik Ernőt és a 40 éves Rubik-kockát ünnepelték, a logikai játékok tervezése mellett Rubik-kockákkal és a legnagyobb magyar találmányokat bemutató fotóárllal várták a látogatókat.

Az elkapott pillanatok az igazán emlékeztetéseket, például a vasárnapi érkezéskor a sziget bejáratnál felcsendülő operaáriák, a tömegben időnként feltűnő gólyalábak, a jeges kávé, a szabadtéri installációk, a színes, soknyelvű tömeg, a zene, a Sziget Fesztiválköztársaságot alkotó apró mozaikkockák.

Az átkos időket idéző sorokat látva talán az a legfeltűnőbb, hogy szinte mindenki türelmesen várakozik

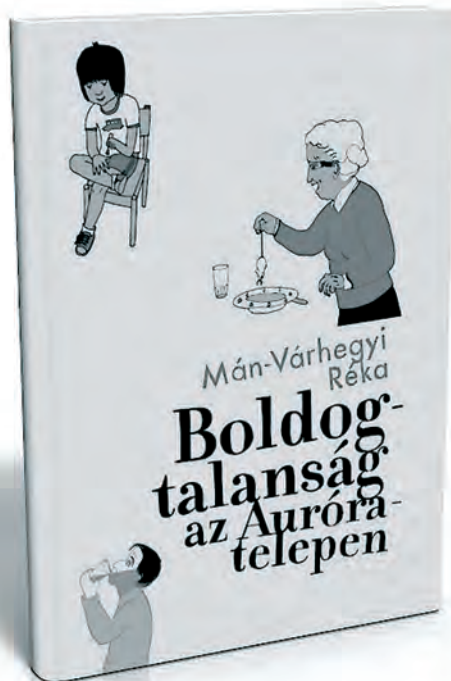

Légitánc a Strange Fruits-el

Matricák irodalma

„Bogdán Tamás társadalomkutató, adjunktus, balliberális értelmiségi férfi, elvált, a harmincas évei végén jár, Szentpéteri Enikő szintén társadalomkutató, szintén balliberális, még nem vált el, még alig múlt harminc” – borzasztóan száraz, nehézkos, túlterhelt kezdés egy novellának, ennél ma izgalmasabbat, kihívóbbat nem is tudok elképzelni. Így indul Mán-Várhegyi Réka *Boldogtalanság az Auróra-telepen* című novellája, amely címadó szövege a Jakkendő-díjnyertes kötetnek. A kötetborító azonnal elárul mindent a belső tartalomról, és azonnal össze is zavar. Mintha egy, a nyolcvanas években szerkesztett mesekönyv, vagy pedagógiai kisokos rajzait szerkesztették volna címlapra. Játékos, ironikus képek Deák Panka munkái (ő illusztrálta a kiadványt, tervezte a borítót), összefoglalják, hogy mire számíthat, kikkel találkozhat az olvasó, ha kezébe veszi ezt a könyvet. Rémisztően kedves koros hölgyek, alkoholista középkorú férfiak és egyedül maradt gyerekek-kamaszok. A könyv lapjain aztán meg is elevenednek mindezek, és valahogy átértelmeződik, hogy mi az, ami megszokott, és mi az, ami szokatlan. Ami kedves, és kedvtelen. Hogyan van a magány? És mit jelent a kor? A függés? A függetlenség? A társtalanság és társiaság? Mán-Várhegyi Réka szövegei ettől az átértelmezéstől lesznek egyedivé és erőssé. Amúgy téma- és karakterválasztása nem tér el a magyar irodalmi fősodortól, ettől a poszt-szocreál melankóliától, az abszurd és a realista elemek keverésétől, a reménytelenség esztétikai kiaknázásától. Sok-sok ilyen példát lehetne mondani, a kortárs magyar szerzők derekasan, akkurátusan dolgoznak az elviselhetetlen jelenvaló krónikáján. A marosvásárhelyi származású, Magyarországon élő író (és igen kiváló szerkesztő) két szempontból biztosan kitűnő munkát végez – hősei nem véletlenül szociológusok. Egyrészt tökéletes érzékkel gyűjti össze, hogy melyek azok a valóság-morz�ák, mondattöredékek, reáliák,

Értelmet nyer az is, hogy miért és hogyan ragaszkodunk ehhez a sokszor megunt, mégis otthonossá és sajátta vált boldogtalansághoz

referenciák, amelyek jellemzőek, szervesen hozzátartoznak a kor- és probléma rajzhoz. Másrészt kellő arányérzékkel és fantáziával el is játszik ezekkel. Egy sor izgalmas választ kapunk arra a „mi lett volna”, „mi lenne ha” kérdésekre. Az átlagos, jelenvaló figurák így kapnak egy új, átlagosnak semmiképpen sem mondható életet, lehetőséget. Hasonlóan a Csatárnó bal lába életveszélyes című írás hősnőjéhez, aki egy reggeli ébredés után azzal szembesül, hogy nőként ő Lionel Messi, az FC Barcelona játékosa. Aztán persze az új életéről és az új lehetőségről kiderül, hogy nem is annyira új, élet, és lehetőség. A régiről pedig az, hogy talán az mégis jobb volt. Értelmet nyer az is, hogy miért és hogyan ragaszkodunk ehhez a sokszor megunt, mégis otthonossá és sajátta vált boldogtalansághoz.

Bátor ez a kötet. És nem csak abban a tekintetben, ahogy a műfaji kereteket ismeri és kihasználja, ahogy rábizza magát az olvasó fantáziájára (és nem rág szájba, nem bombáz hatásokkal). A legnagyobb bátorsága abban rejlik, ahogy megérint. Beemel olyan motívumokat, helyezteket, témákat, amelyeket a kortárs magyar irodalom még mindig nem

mert megengedni magának. Például azért mert ragaszkodik nem létező „apolitikusságához”. Vagy azért, mert politizál, csak nem direktben. Távolságot tart, és ragaszkodik a vélelmezett és óhajtott elitizmusához, a példabeszédek áttételességéhez.

Mán-Várhegyi Réka nem óvja sem magát, sem az olvasót. Megtudjuk azt, hogy hősei „balliberális” értelmiségiek, akiknek slágertémája a nacionalizmus meg a társadalmi leszakadás (ironia és kritika a helyén). Szól arról, hogyan nem tud mit kezdeni a politika azzal a focistával, aki bár kitűnő csatár, de mégiscsak nő. Vagy arról, hogy kinek van pártmatrica a hűtőszekrényén.

Ez a direktség, konkrétság fontos döntés, és valószínűleg nagyban hozzájárul, hogy nagyon sokan sajátjuként olvassák majd Mán-Várhegyi Réka izgalmas, meghökkentő tehát nagyon hétköznapi történeteit mindennapi, közös, és mégis nagyon egyedi, személyes boldogtalanságunkról.

MÁN-VÁRHEGYI RÉKA: *Boldogtalanság az Auróra-telepen*, Jak, Prae.hu, 2014

TÖBB MAGYAR
NAGYVÁRAD
SZIGLIGETI
SZÍNHÁZ

2014 - 2015

SZÍN

HÁZ
PAD
ÉSZ
JÁTÉK

VÁLTSON BÉRLETET
A SZIGLIGETI SZÍNHÁZ
2014-2015-ÖS
ÉVADÁNAK ELŐADÁSAI!

NAGYSZÍNPADI ELŐADÁSOK

Molnár Ferenc

LILIOM

külvárosi legenda

Rendező: Szikora János

—

Keller Dezső-Horváth Jenő-Szenes Iván
A SZABIN NŐK ELRABLÁSA

zenés vígjáték

Rendező: Halasi Imre

—

Tadeusz Slobodzianek

A MI OSZTÁLYUNK

dráma

Rendező: Anca Bradu

Stúdió-előadások

A HETEDIK LÉPCSŐFOK

Hrabal-mesék

Rendező: Balogh Attila

—

Parti Nagy Lajos-Darvas Ferenc

IBUSÁR

zenés-táncos huszerett

Rendező: Szabó K. István

—

ÁLOMVÁROSNÉZÉS

Ády utca, Márai tér

Rendező: Czajlik József

Kamara-előadás

Tasnádi-Sáhy Péter

F. E. VALLOMÁSOK

Firtos Edit egyéni estje

H nagyváradi Szigligeti Színház a Bihari Magyar Tanács által fenntartott köznevelési

Felügyelő: Czibák Katalin,
Művészeti igazgatók:
Szabó K. István – Szigligeti Társulat,
Szikora János – Lilliput Társulat,
Dimény Levente – Nagyvárad Táncegyüttes

Bérletes vendégelőadások

Bertolt Brecht-Kurt Weill

KOLDUSOPERA

Rendező: Babarczy László

A szatmárnémeti Harag György Társulat vendégjátéka

—

Nancy Huston

IOKASZTÉ KIRÁLYNÉ

Rendező: Gemza Péter

A debreceni Csokonai Nemzeti Színház vendégjátéka

—

Sütő András

ADVENT A HARGITÁN

Rendező: Rubold Ödön

A bekéscsabai Jókai Színház vendégelőadása

NAGYVÁRAD TÁNCEGYÜTTES

Andersen-Bánki

POMÁDÉ KIRÁLY ÚJ RUHÁJA

mesé táncban

Rendező-koreográfus: Dimény Levente

—

Euripidész

ELEKTRA

mozgásszínházi előadás

Rendező-koreográfus: Györfi Csaba

A Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemmel való együttműködés keretében

—

BETYÁRVILÁG

tánc a mindenkor Rózsa Sándorral

Rendező-koreográfus: László Csaba

LILLIPUT TÁRSULAT

Petőfi Sándor

A HELYSÉG KALAPÁCSA

Rendező: Bartal Kiss Rita

—

Szomor György-Szurdi Miklós-Valla Attila

DIÓTÖRŐ ÉS EGÉRKIRÁLY

Rendező: Tóth Tünde

—

Bíró Árpád

SZENT LÁSZLÓ CSUDATETEI

Rendező: Dió Zoltán

—

A BRÉMAI MUZSIKUSOK

A Grimm-testvérek meséje alapján

Rendező: Rumi László

—

Berze Nagy János-Illyés Gyula-Egyed Emese

KÉT MESE A HÁRSFA ALATT

A Lilliput Társulat és a debreceni Ujtitina Bábszínház közös produkciója

Vendégelőadások

BOLDOG KÉPEK

Ujtitina Bábszínház, Debrecen

Rendező: Bartal Kiss Rita

—

A KISKAKAS GYÉMÁNT FÉLKRAJCÁRJA

Csodamalom Bábszínház, Miskolc

Rendező: Nagy Viktória

www.szigligeti.ro

*Kellemen
Hunor*

**Bízunk benne.
Minket képvisel.**

RMDSZ

Támogassa aláírásával Ön is a magyar államelnök-jelöltet!

TÁJKÉP NŐI SZESZÉLY Hit - Tér
Aktuális Színes tinták
SZEKELYFÖLD MAGAZIN
Üzenet szeretettel

Metszet Erdélyi Kávéház Kultúrcsepp
Tájkép Színes tinták
Sajtóprés SZEKELYFÖLD MAGAZIN Női szeszély
Irány Erdély
TÖBBSZEMKÖZI
Látogató
Visszhang

**ÖSZI
MŰSORKAVALKÁD**
az
Erdélyi Magyar Televízióban

TÖBBSZEMKÖZI Magyar Világ Hitelet
PSZICHOTRILLÁK
Hit - Tér
Sajtóprés
NŐI SZESZÉLY
TÁJKÉP
Aktuális
ERDÉLYI KÁVÉHÁZ
SZEKELYFÖLD MAGAZIN
Aktuális
Színes tinták Kultúrcsepp
Üzenet szeretettel
HIT - TÉR
Tájkép Látogató
Metszet
Látogató

**MEGÁLLÓ
TRENDELŐ** Magyar Világ
Székely konyha
Üzenet szeretettel
Psichotrillák

ETV